



**NIVI-rapport 2009:3**

# **Medienes syn på Strålevernets informasjonsfunksjon**

**Utarbeidet på oppdrag for Statens  
strålevern**

**Av Geir Vinsand**

# Forord

Foreliggende rapport inneholder resultater fra en ekstern brukerundersøkelse om Strålevernets informasjonsaktivitet. Det er gjennomført personlige intervjuer med til sammen 32 journalister og reportere som alle har hatt en viss kontakt med Strålevernet gjennom de siste årene. Informantene fordeler seg på syv ulike mediesegmenter, herunder TV, radio, nyhetsbyrå, riksaviser, nettredaksjoner, fagpresse og region- og lokalaviser. I undersøkelsen er det brukt tilnærmet samme spørsmål og måletemaer som i en tilsvarende undersøkelse fra 2006.

Prosjektet er gjennomført i nært samarbeid med informasjonssjef Anne Marit Østreng og rådgiver Synne Margrethe Egset i Strålevernet. Ansvarlig konsulent i NIVI Analyse har vært Geir Vinsand. Magne Langset har deltatt som diskusjonspartner og kvalitetssikrer.

Oslo, 2.desember 2009

# Innhold

1	HOVEDPUNKTER.....	1
2	MÅL, PROBLEMSTILLINGER OG METODIKK.....	5
	2.1 Mål.....	5
	2.2 Problemstillinger.....	5
	2.3 Metodisk tilnærming og datagrunnlag.....	5
	2.4 Datagrunnlag.....	6
	2.5 Presentasjon av resultater.....	7
3	KONTAKTMØNSTER OG TILGJENGELIGHET.....	8
	3.1 Kontaktmønster.....	8
	3.2 Vurdering av tilgjengelighet.....	9
	3.3 Negative opplevelser.....	10
4	KILDEBRUK OG KANALVALG.....	12
	4.1 Bruk av informasjonskilder.....	12
	4.2 Kanalvalg for informasjonsspredning.....	13
5	KVALITET PÅ HJEMMESIDEN.....	16
	5.1 Inntrykk av teknisk tilrettelegging og innhold.....	16
	5.2 Bedre eller dårligere enn andre hjemmesider.....	19
6	VURDERING AV INFORMASJONSPRAKSIS.....	21
	6.1 Problemstillinger.....	21
	6.2 Serviceinnstilling.....	21
	6.3 Forståelighet.....	22
	6.4 Pålitelighet.....	24
	6.5 Åpenhet.....	25
	6.6 Informasjonstabber og kritikkverdig forskjellsbehandling.....	27
7	SAMLET VURDERING OG FORSLAG TIL TILTAK.....	29
	7.1 Samlet vurdering av informasjonspraksis.....	29
	7.2 Forslag til tiltak.....	31

Vedlegg: Intervjuguide 2009

# 1 Hovedpunkter

## **Bred faglig kontaktflate mot presse og media**

I undersøkelsen dokumenteres at Strålevernet har en bred kontaktflate mot presse og media gjennom pressekontaktene og øvrig fagpersonell. Nesten samtlige journalister oppgir at de har vært i kontakt med fagpersonell, mens tre av fire oppgir at de har vært i kontakt med en av pressekontaktene. Tallene for 2009 tyder på at det har vært en økning i fagpersonellets eksponering for presse og media etter 2006. Det henger trolig sammen med en generell økning i fokusering på strålevern saker i media, kanskje særlig knyttet til typiske strålefarer i hverdagen, men også ved aktuelle hendelser. Økt medieinteresse for strålevern fanges også opp i Strålevernets løpende medieovervåking.

## **Meget god tilgjengelighet til pressekontakter og fagpersonell**

I undersøkelsen svarer et stort flertall på over 90 prosent at de vurderer tilgjengeligheten til Strålevernet som god. Det gjelder i forhold til både pressekontaktene og øvrig fagpersonell. I mange intervjuer uttrykkes til dels meget god tilfredshet med Strålevernets tilgjengelighet og det nevnes flere eksempler på uvanlig god oppfølging av journalister gjennom rask tilbakemelding og i noen tilfeller regelrett opplæring. Fra noen blir det sagt at Strålevernet i dag på en helt annen måte framstår som tilgjengelig for presse og media sammenliknet med perioden rundt Tsjernobyl-ulykken.

I undersøkelsen avkrefter 80 prosent at det noen gang har skjedd at det ikke er oppnådd kontakt ved behov for oppfølging fra noen i Strålevernet. Blant informantene finnes kun noen få eksempler på at praktiske vanskeligheter eller andre spesielle forhold kan ha gjort det vanskelig å få kontakt med rett person til rett tid.

## **Tendens til nedgang i bruk av hjemmesiden og pressemeldinger**

I overkant av 80 prosent bekrefter at de har brukt hjemmesiden i sitt arbeid. Pressemeldinger er brukt av litt over halvparten av informantene, mens 20-30 prosent har brukt hhv. postjournalen og andre kilder fra Strålevernet.

Fra 2006 observeres en svak nedgang på rundt 15 prosent når det gjelder bruk av hhv. hjemmesiden og pressemeldinger. At færre har brukt hjemmesiden, kan ha sammenheng med ulikheter i arbeidsform og saker som har vært dekket, og kanskje at flere har hatt god tilgang på andre kilder som grunnlag for å lage saker. Når det gjelder bruk av pressemeldinger, er det naturlig at nedgangen henger sammen med antall pressemeldinger som har vært avgitt fra Strålevernet.

## **Ønske om mer effektiv distribusjon av pressestoff**

Blant informantene er det bred enighet om at Strålevernet bør prioritere løpende utsendelse av pressestoff via e-post og utlegging på hjemmesiden. Samtlige mener fax er i dag en uegnet distribusjonsform.

Direkte adressert e-post vurderes av de fleste som den mest effektive distribusjonskanalen, gjerne kombinert med telefonisk oppfølging i tilfeller der Strålevernet ønsker at spesielle medier skal dekke viktige saker. Mange informanter vektlegger at Strålevernet bør ha et oppdatert e-postregister til aktuelle redaksjoner og faste medarbeidere som dekker strålevern saker, noe Strålevernet oppgir at de har. Det framheves som særlig viktig at registeret omfatter spesialiserte journalister som dekker miljø, helse, tekniske fag etc. I intervjuene var det flere som etterlyste ønske om å stå på mailingliste.

Det framheves som viktig at pressemeldinger og annet pressestoff som sendes ut gis en spennende tittel og har en journalistisk oppbygging. Det blir sagt at stoff fra Strålevernet drukner dersom journalistene må lete seg fram til hva som er saken eller dersom framstillingen preges av et fagtungt språk.

## **Forslag til forbedring av hjemmesiden**

Et flertall på nær tre av fire sier seg fornøyd med Strålevernet hjemmeside. Et flertall mener også at hjemmesiden er bedre eller minst like god sammenliknet med tilsvarende myndigheter. I undersøkelsen fremkommer likevel en rekke forslag til forbedringer og den siste målingen inneholder en litt svakere vurdering av teknisk tilrettelegging og innhold sammenliknet med målingen i 2006. I 2009 pekes det på svakheter knyttet til bl.a. manglende nyhetsbrev og bildearkiv, svak stoffprioritering og manglende teknisk tilrettelegging for presse og media.

## **Meget god serviceinnstilling**

Strålevernet får nesten utelukkende gode tilbakemeldinger på sin serviceinnstilling i møte med presse og media. Som i 2006 svarer 9 av 10 at Strålevernet har vært imøtekommende og hjelpsomme og i utvalget finner vi ingen som har hatt direkte negative opplevelser som i ettertid oppleves som kritikkverdig. I samtalene beskrives flere eksempler på meget god serviceinnstilling, som langt overgår det journalister vanligvis opplever fra offentlige myndighetsorganer. Ved siden av god tilgjengelighet til ledelse og fagpersonell, framstår god serviceinnstilling blant Strålevernets sterkeste sider.

## **Bedre innsats for å sikre forståelig budskap**

Nær 80 prosent av informantene svarer at de ikke har hatt problemer med å tolke informasjonen fra Strålevernet. I 2006 var det i overkant av 60 prosent som svarte det samme. Det kan tyde på at Strålevernet har blitt flinkere til å informere om tekniske begreper og forklare faglige sammenhenger overfor presse og media. Bakgrunnstallene tyder på bedre tilbakemeldinger fra særlig nasjonale medier og at det særlig er lokale og regionale medier som rapporterer om problemer med et lite forståelig budskap.

## **Fortsatt høy pålitelighet**

I 2006 mente 85 prosent at påliteligheten var god og vi finner samme høye andel som svarer det samme i 2009. I 2006 var det to riksaviser som mente at påliteligheten hadde vært variabel eller dårlig. I 2009 finner vi fire kritiske informanter fra hhv. en radiokanal, en regionavis og to lokalaviser. Manglende pålitelighet knyttes særlig til opplevelser av motstridende informasjon og en

følelse av at Strålevernet undervurderer risiko ved hverdagsstråling knyttet til for eksempel radon, bruk av mobiltelefon, mobilmaster, kraftledninger etc.

## **Dårligere inntrykk av åpenhet**

I 2009 gis en litt dårligere tilbakemelding om Strålevernets praktisering av åpenhet sammenliknet med 2006. I 2006 svarte 85 prosent at åpenheten var god, mot 66 prosent i 2009. Hovedårsaken til nedgangen koples dels til inntrykk av for lite åpenhet knyttet til potensielle nyheter som Strålevernet ikke bærer fram i nyhetsbildet, dels manglende vilje til å gå inn i alternative faglige perspektiver på strålefarer i hverdagen. Direkte kritikk av åpenhet kommer utelukkende fra lokalaviser og mindre regionaviser (fire informanter).

## **Ingen har opplevd informasjonstabber**

I verken 2006 eller 2009 finner vi eksempler på journalister som har opplevd rene informasjonstabber fra Strålevernets side. Det er positivt og understreker den gode opptreden som de aller fleste gir tilbakemeldinger om. På spørsmålet om kritikkverdig forskjellsbehandling av media finner vi også tilnærmet samme positive resultat i 2009 som i 2006. I 2009 er det bare tre informanter som bekrefter at de har opplevd forskjellsbehandling fra Strålevernets side, hvorav to informanter opplever hendelsene som kritikkverdig. Generelt virker det å være bred enighet om at det er legitimt at Strålevernet utøver en viss forskjellsbehandling mellom medier for å sikre en effektiv informasjonsspredning. Det blir også framhevet som viktig at journalister som graver fram saker på egenhånd får en selektiv oppfølging fra Strålevernets side.

## **Positivt totalinntrykk**

I 2009 gir et knapt flertall av informantene Strålevernet høyeste karakter i en samlet vurdering av informasjonspraksis, ca en tredjedel havner midt på treet, mens kun én informant var lite eller ikke fornøyd med Strålevernets informasjonspraksis. I 2009 registreres tendenser til noe svakere tall enn i 2006.

Tallene for 2009 indikerer at Strålevernet fortsatt har en stor overvekt av godt fornøyde journalister. I samtalene framheves en rekke positive sider, som god tilgjengelighet til fagpersonell, en meget god serviceinnstilling, pålitelige faglige vurderinger og en tillitsvekkende praksis mht. åpenhet.

Informantene i mellomgruppen, som hadde et relativt godt inntrykk, var tydeligere på at Strålevernet har en del viktige forbedringsområder, særlig knyttet til bedre tilrettelegging av informasjon til presse og media, bl.a. via hjemmesiden. Mange av informantene i mellomgruppen etterlyste også større proaktivitet med sikte på bedre markedsføring og spissing av saker overfor pressen.

Et samlet blick på tilbakemeldingene tyder på at det er Strålevernets håndtering av strålefarer i hverdagen som i dag har størst innvirkning på institusjonens omdømme i forhold til presse og media. Det er så vidt vi kan se nesten utelukkende denne type saker som gjør at noen journalister har et negativt inntrykk av dagens informasjonspraksis. Også tilbakemeldinger fra andre journalister tyder på at det Strålevernets håndtering av strålefarer i hverdagen som særlig grad avgjør om Strålevernet oppfattes som en åpen og pålitelig faginstans.

## **Forslag til tiltak**

Fra informantene fremkommer en rekke forslag til konkrete forbedringer i strålevernets informasjonspraksis. En systematisk gjennomgang av svarene viser at rundt 75 prosent var opptatt av at Strålevernet kan bli mer proaktive og synlige i sin informasjonsaktivitet. Økt proaktivitet i forhold til presse og media framstår som det klart viktigste forslaget til endring i dagens praksis.

Det nest viktigste forslaget til forbedring i 2009 går på forbedring av hjemmesiden. Rundt en fjerdedel foreslår at hjemmesiden i større grad bør tilrettelegges for presse og media gjennom teknisk omlegging og bedre stoffprioritering.

For øvrig fremkommer også en andre forslag som at Strålevernet bør initiere mer forskning og i større grad formidle forskningsresultater, samt veilede bedre om hvordan innbyggerne, kommunene og andre myndigheter kan redusere risiko for helseskade. Det ble etterlyst større ydmykhet og åpenhet i vurderingene av risiko for helseskade knyttet til hverdagsstråling. Noen var også opptatt av at Strålevernet bør håndheve sin myndighet på en strengere måte i forhold til private og andre som begår feil og ikke retter seg etter lov og faglige anbefalinger.

## **2 Mål, problemstillinger og metodikk**

### **2.1 Mål**

Målet med foreliggende medieundersøkelse har vært å kartlegge brukernes opplevelser av Strålevernets informasjonspraksis. Med brukere menes journalister og reportere i alle typer redaksjoner som løpende mottar informasjon fra Statens strålevern. Hensikten med undersøkelsen har vært å få tilbakemelding på etablerte kommunikasjonskanaler og de ansattes rolleutøvelse overfor presse og media. Undersøkelsen omhandler Strålevernets informasjonspraksis i en normalsituasjon.

### **2.2 Problemstillinger**

Undersøkelsen er gjennomført med utgangspunkt i en intervjuguide med følgende måletemaer:

- Kontaktmønster mot Strålevernet
- Tilgjengelighet til pressekontakter og fagpersonell
- Bruk av ulike informasjonskilder, herunder pressemeldinger, hjemmeside, postjournal og annen informasjon fra Strålevernet
- Kanalvalg for informasjonsspredning
- Kvalitet på hjemmeside
- Informasjonspraksis, herunder inntrykk av serviceinnstilling, forståelighet, pålitelighet, åpenhet og kritikkverdig adferd
- Samlet vurdering og forslag til forbedringstiltak

I undersøkelsen er det brukt tilnærmet samme spørsmål og måletemaer som i en tilsvarende undersøkelse fra 2006. Intervjuguiden er utformet med sikte på kvantitativ måling på hovedindikatorene. Det er i tillegg lagt opp til oppfølgende spørsmål for å kartlegge nærmere begrunnelser og forklaringer. Ved oppstart av intervjuingen ble det foretatt et par prøveintervjuer med etterfølgende justeringer i guiden. Fullstendig intervjuguide følger som vedlegg til rapporten.

### **2.3 Metodisk tilnærming og datagrunnlag**

Det er gjennomført telefonintervju i regi av ansvarlig konsulent med til sammen 32 informanter. Disse representerer ulike redaksjoner innenfor TV, radio, riksdekkende aviser, region- og lokalaviser, nettredaksjoner, nyhetsbyråer og fagpresse.

Målgruppen har vært journalister og reportere i redaksjoner som har hatt egendekning av aktuelle strålevernsaker i løpet av de siste par årene. Utvalget har framkommet ved at det ble tatt utgangspunkt i Strålevernets rapporter fra medieovervåkning, der det framgår hvilke redaksjoner som har dekket aktuelle strålevernsaker i 2008 og 2009. En vesentlig del av intervjuene er foretatt blant medier og journalister hvor informasjonsenheten har registrert kontakt med Strålevernet i perioden 1.oktober 2008-24.september 2009. Kontaktlisten for denne perioden inneholder henvendelser fra ca 70 forskjellige redaksjoner.



I samarbeid med oppdragsgiver er det foretatt en prioritering av de viktigste redaksjonene med vekt på riksdekkende TV og radio, riksavisene, nettredaksjoner og et utvalg region- og lokalaviser. Det ble også satt som mål å gjennomføre intervju med de største nyhetsbyrådene og aktuelle fagpresseorganer som har skrevet om strålevernsaker.

I intervjuingen har NIVI som en hovedregel søkt etter navngitte personer. I redaksjoner med flere kontaktpersoner og i tilfeller hvor vi ikke hadde navn å gå etter, søkte vi etter den personen i redaksjonen som har hatt mest med Strålevernet å gjøre.

Intervjuene er gjennomført på telefon i perioden 12.oktober – 13.november 2009. Ekstern konsulent har vært i kontakt med over 50 ulike redaksjoner med sikte på sporing av intervjupersoner.

## **2.4 Datagrunnlag**

Nettoutvalget dekker med noen få unntak alle viktige riksdekkende medier og alle øvrige redaksjoner som var høyt prioritert på forhånd. Utvalget består av 21 nasjonale, riksdekkende redaksjoner (66 prosent) og 11 redaksjoner med et regionalt eller lokalt nedslagsfelt (34 prosent). Redaksjonene er lokalisert i 11 forskjellige fylker og sentrale medier i alle landsdeler er representert. Utvalgets sammensetning etter medietype framgår av tabellen nedenfor.

Informantene i undersøkelsen er ofte personer som enten har politikk og samfunnsfag, miljø eller helse som spesialfelt. Mange har jobbet med strålevernsaker over lang tid og har meget god kjennskap til Statens strålevern. Flere har hatt mange saker som spenner fra internasjonal atomsikkerhet og avfallspolitikk til mer hverdagslige saker om stråling fra radon, kraftledninger, mobiltelefoner eller soling og røntgen. I utvalget inngår 27 personer med stilling som journalist eller reporter, 2 vaksjefer og 3 redaktører.

Frafallet i undersøkelsen gjelder i hovedsak redaksjoner hvor kontakten i forhold til Strålevernet har vært liten eller redaksjoner uten egendekning av saker. Frafall har også i noen tilfeller sammenheng med at det ikke har vært mulig å få tak i riktig person i intervjuperioden. I et par tilfeller har det oppstått diskusjoner om deltakelse i undersøkelsen der informanter har sagt at de av prinsipielle grunner vanligvis ikke svarer på denne typen undersøkelser. I begge tilfeller ledet nærmere informasjon om formål med undersøkelsen til at informantene likevel valgte å svare på spørsmålene. I alle øvrige tilfeller har vi kun møtt hjelpsomme og svarvillige informanter. Som i 2006 var det også denne gangen flere som ga uttrykk for at de ser det som svært positivt at Strålevernet på denne måten ber om tilbakemelding og innspill på egen informasjonspraksis.

I presentasjonen av undersøkelsen overfor informantene ble det opplyst at svarene fra den enkelte skulle behandles anonymt og at oppdragsgiver var ansvarlig for offentliggjøring av resultater.

Mediesegment	2006		2009	
	Antall	Prosent	Antall	Prosent
TV	5	15	4	13
Radio	3	9	3	9
Nyhetsbyrå	3	9	2	6
Riksavis	6	18	5	16
Nettredaksjon	3	9	4	13
Fagpresse	2	6	3	9
Region/lokalavis	11	33	11	34
Sum	33	100	32	100

Tabell 2.1 Nettutvalg fordelt på medietype i 2006 og 2009.

## 2.5 Presentasjon av resultater

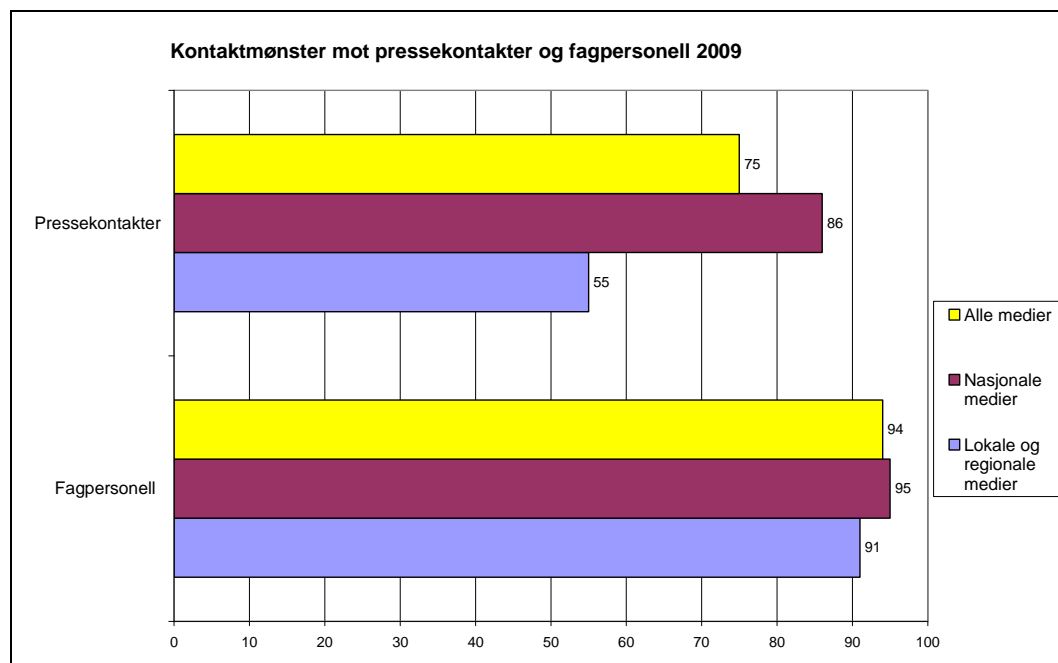
Alle hovedresultater framgår av denne kommentarrapporten. Rapporten er inndelt etter temaene i spørreskjemaet. I presentasjonen tas det utgangspunkt i hovedfrekvensene og det redegjøres for evt. utslag mellom ulike medietyper og etter geografiske nedslagsfelt. Det gis også en oppsummering av svar på åpne spørsmål og andre synspunkter og forklaringer som framkom i samtalene.

# 3 Kontaktmønster og tilgjengelighet

## 3.1 Kontaktmønster

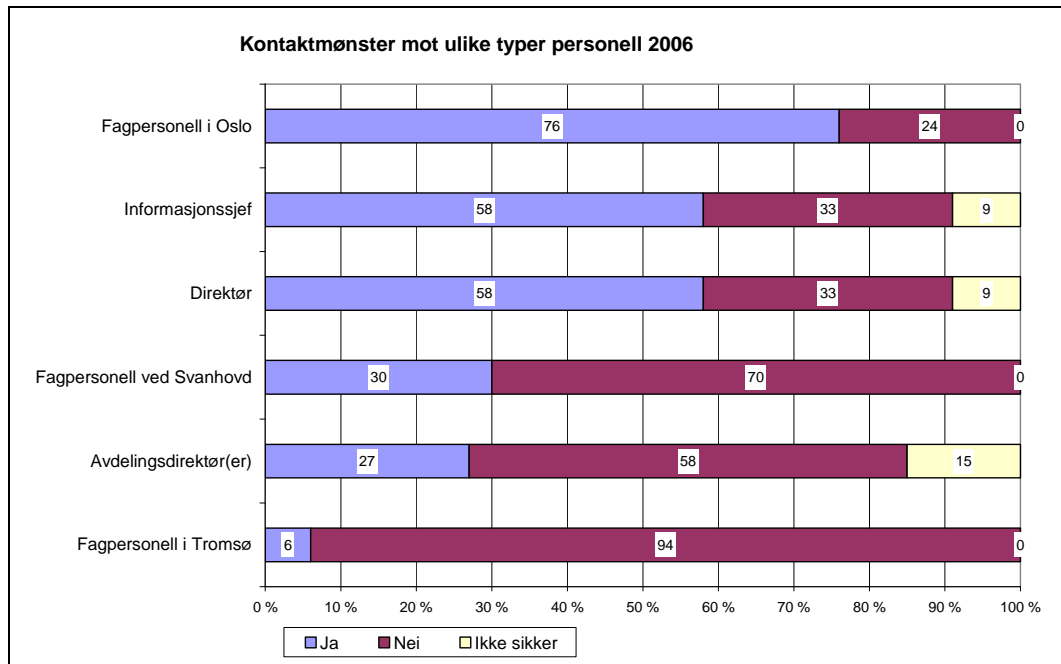
Med kontaktmønster menes i denne sammenheng kontakt med hhv. en av pressekontaktene og/eller fagpersonell i Strålevernets organisasjon. I undersøkelsen bekrefter 75 prosent at de har vært i kontakt med en av pressekontaktene, mens 94 prosent bekrefter kontakt med fagpersonell. At flere bekrefter kontakt med fagpersonell enn med pressekontaktene, er på den ene siden uttrykk for at svært mange ser det som viktig å innhente faglige vurderinger. På den annen side kan den oppgitte forskjellen i kontakthypighet skyldes at en del informanter har vanskelig for å skille mellom pressekontaktene, hvor det også inngår fagpersonell, og øvrige ansatte i Strålevernet. Flere oppga også at det var vanskelig å huske hvem de hadde vært i kontakt med. I 2009 ble det ikke spurt om kontakt med navngitte personer, slik vi gjorde i 2006.

Som det framgår av figuren nedenfor, er det liten forskjell i kontaktmønsteret mot fagpersonell mellom ulike typer medier. Når det gjelder lokale og regionale medier, er det "bare" 55 prosent som oppgir at de har vært i kontakt med pressekontaktene, mens samme andel ligger på 86 prosent blant nasjonale medier. Det kan skyldes at lokale og regionale medier er mer styrt av pressemeldinger og godt kjente kontaktpersoner knyttet til konkrete saker. Svakere erfaringsgrunnlag og større problemer med å huske hvem man fikk oppfølging fra kan også spille inn.



Figur 3.1 Andel av utvalget som bekrefter kontakt mot hhv pressekontaktene og fagpersonell i Strålevernet i 2009. Prosent. n=32

Tallene for 2009 tyder på at det har vært en økning i fagpersonellets eksponering for presse og media i perioden etter 2006. Det henger trolig sammen med økt fokusering på strålevern saker i presse og media, både strålefarer i hverdagen knyttet til radon, solarier, mobil etc og strålefarer knyttet til enkeltsaker som for eksempel krysseren Murmansk, atomanlegg på Kola, avfallsdeponiet i Gulen etc. I Strålevernets medieovervåking dokumenteres et økt antall saker i presse og media gjennom de siste 2-3 årene. Tallene som viser kontaktmønster i 2006 er vist nedenfor.

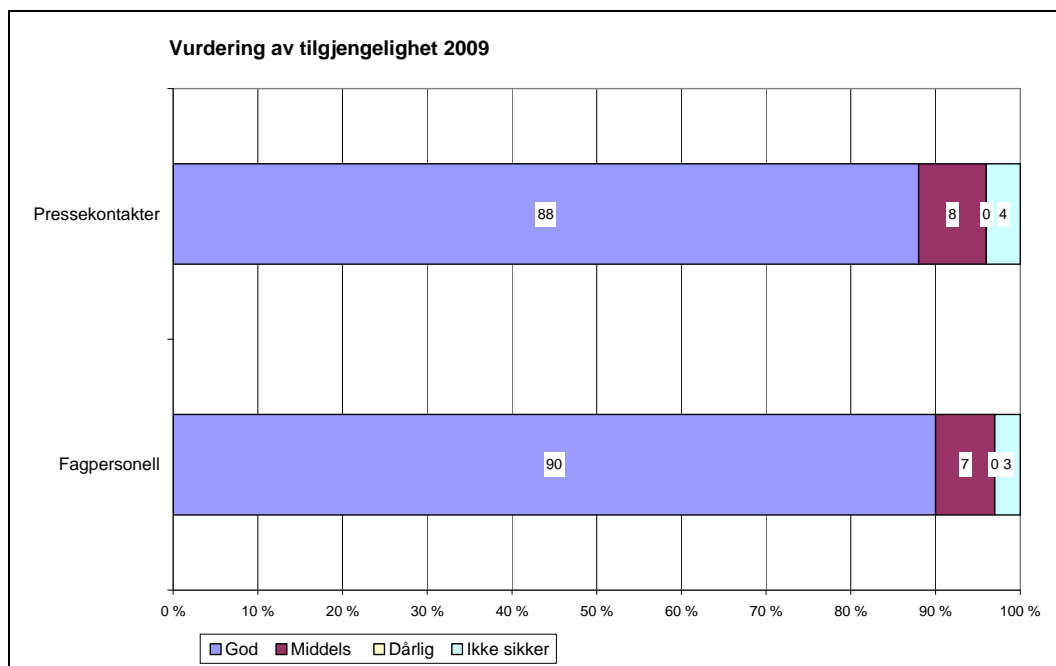


Figur 3.2 Andel av utvalget som bekrefter kontakt med ulike typer personell i 2006. Alle medier. Prosent. n=33

### 3.2 Vurdering av tilgjengelighet

I undersøkelsen svarer et stort flertall på 90 prosent at de vurderer tilgjengeligheten til Strålevernet som god. Det gjelder i forhold til både pressekontaktene og øvrig fagpersonell. I intervjuene ble det uttrykt til dels meget god tilfredshet med Strålevernets tilgjengelighet fra flere informanter. Det gjelder i forhold til både ledelse og øvrig fagpersonell, hvor det bl.a. blir sagt at ”de svarer alltid på første oppringning”, ”de er gode til å holde avtaler” eller at ”jeg har alltid blitt behandlet punktlig og seriøst”.

Fra samtalene foreligger også eksempler på uvanlig god oppfølging ved at informanter sier at ”de var tilgjengelig til alle døgnets tider” eller at vedkommende kontaktperson ”ikke bare veiledet om Strålevernets engasjement i saken, men om en rekke andre relevante saksforhold som ble behandlet i den øvrige forvaltning”. I ett tilfelle ble det også opplyst at ”jeg fikk til og med tilbakemelding mens vedkommende var på joggetur”. I et annet tilfelle ble det fortalt om regelrett kursvirkosomhet for nøkkelpersonell i en viktig redaksjon og sagt at ”det var noe av den beste faglige oppfølging jeg har opplevd som journalist”. Andre var opptatt av at Strålevernet i dag på en helt annen måte er tilgjengelig for presse og media sammenliknet med perioden rundt Tsjernobylulykken.



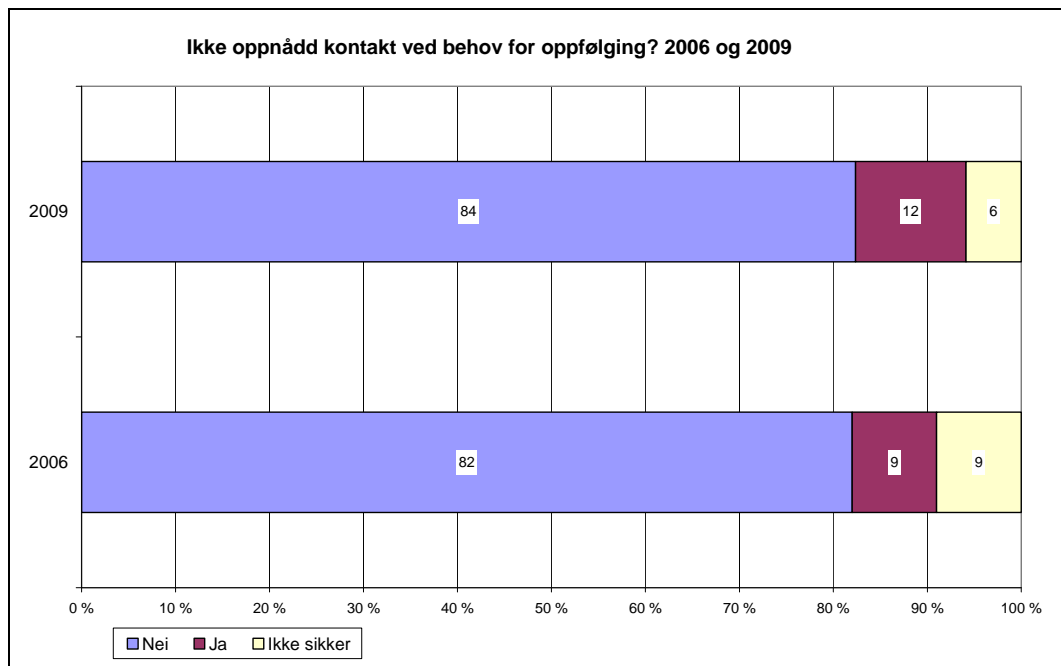
Figur 3.3 Vurdering av tilgjengelighet til pressekontakter og fagpersonell i Strålevernet i 2009. Alle medier. Prosent. n=24/30

### 3.3 Negative opplevelser

På spørsmål om det har hendt at journalister ikke har klart å oppnå kontakt med Strålevernet for å få oppfølging, svarer over 80 prosent at det ikke har forekommet, mens 12 prosent bekrefter at de ikke har klart å oppnå kontakt. Det er omtrent samme tall som i 2006.

I 2009 kommer tilbakemeldingene om manglende kontakt fra fire informanter, hhv. en reporter i radio og tre journalister tilknyttet riksaviser, hvorav to nettjournalister. Tre av disse informantene opplyser at det tok for lang tid å få oppfølging og presiserer at de ikke opplever hendelsene som spesielt kritikkverdig, selv om det i ett av tilfellene ikke ble noen sak. Den fjerde informanten (nettjournalist) fortalte om en rotete oppfølging gjennom flere runder, der en av pressekontaktene ga inntrykk av å ikke vite hvem som kunne gi oppfølging. Som følge av manglende kontakt med rett person ble det i dette tilfellet ikke skrevet noen sak. Hvorvidt denne hendelsen hadde sammenheng med et uvanlig tema eller andre spesielle forhold, ble ikke nærmere klarlagt i samtalen. Informanten satt uansett igjen med inntrykk av at dette kunne vært håndtert bedre fra pressekontaktens side.

Det viktigste inntrykket er at et stort flertall av journalistene ikke har hatt negative opplevelser ved forsøk på kontakt for å få oppfølging. At journalistene er travle og at det kan forekomme at Strålevernet ikke rekker å følge opp alle henvendelser blir forstått av brukerne og oppleves ikke som kritikkverdig. Inntrykk av rot eller manglende vilje til å følge opp dreier seg kun om ett enkeltstående og antakelig litt spesielt tilfelle.



Figur 3.4. Andel som avkrefter og bekrefter at de ikke har oppnådd kontakt ved behov for oppfølging fra Strålevernet. 2006 og 2009. Alle medier. Prosent. n=32/33

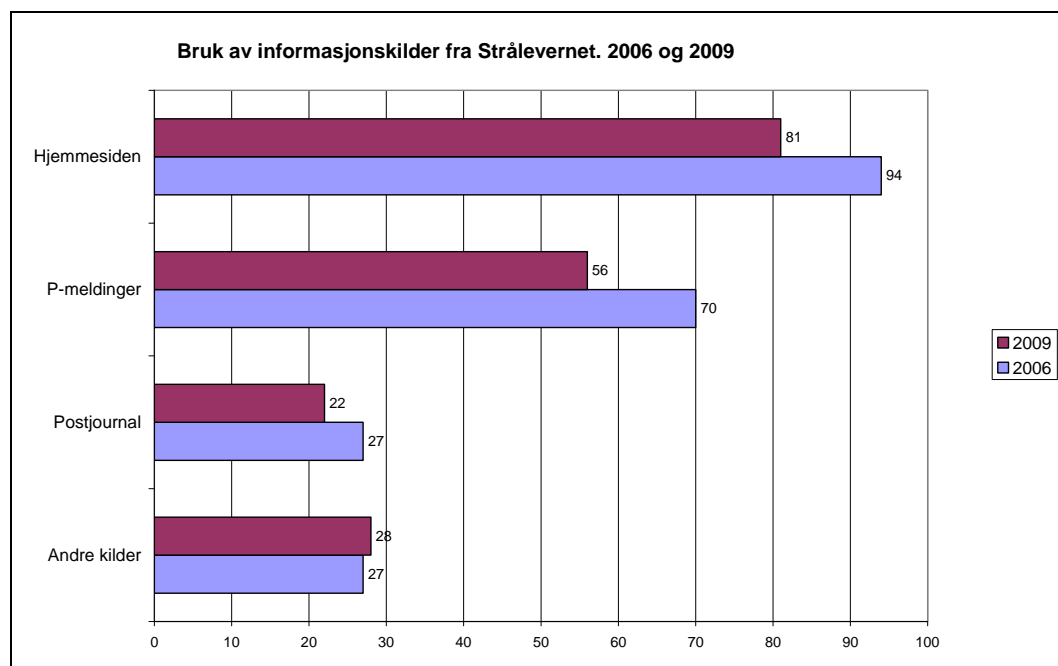
## 4 Kildebruk og kanalvalg

### 4.1 Bruk av informasjonskilder

Alle informanter ble spurt om de har brukt følgende kilder fra Strålevernet i sitt arbeid: Pressemeldinger, postjournalen og hjemmesiden. Det ble også spurt om det finnes andre viktige kilder fra Strålevernet, med referanse til f.eks. StrålevernInfo, strålevernrapporter eller andre publikasjoner.

Tallene for 2009 viser samme hovedmønster i journalistenes kildebruk som i 2006. Et stort flertall på over 80 prosent oppgir at de har brukt hjemmesiden i sitt arbeid, litt over halvparten oppgir at de har brukt pressemeldinger, mens rundt 20-30 prosent har brukt hhv. postjournalen og andre kilder fra Strålevernet.

Fra 2006 observeres en nedgang på rundt 15 prosent når det gjelder bruk av hhv. hjemmesiden og pressemeldinger. At færre har brukt hjemmesiden, kan ha sammenheng med ulikheter i arbeidsform og saker som har vært dekket, og kanskje at flere har hatt god tilgang på andre kilder som grunnlag for å lage saker. Når det gjelder bruk av pressemeldinger, er det grunn til å tro at nedgangen henger sammen med antall pressemeldinger som har vært avgitt fra Strålevernet. Antall pressemeldinger pr år har falt fra 10 i 2005, via 7 i 2006, 5 i 2007 til 3 i 2008 og foreløpig 5 i 2009.

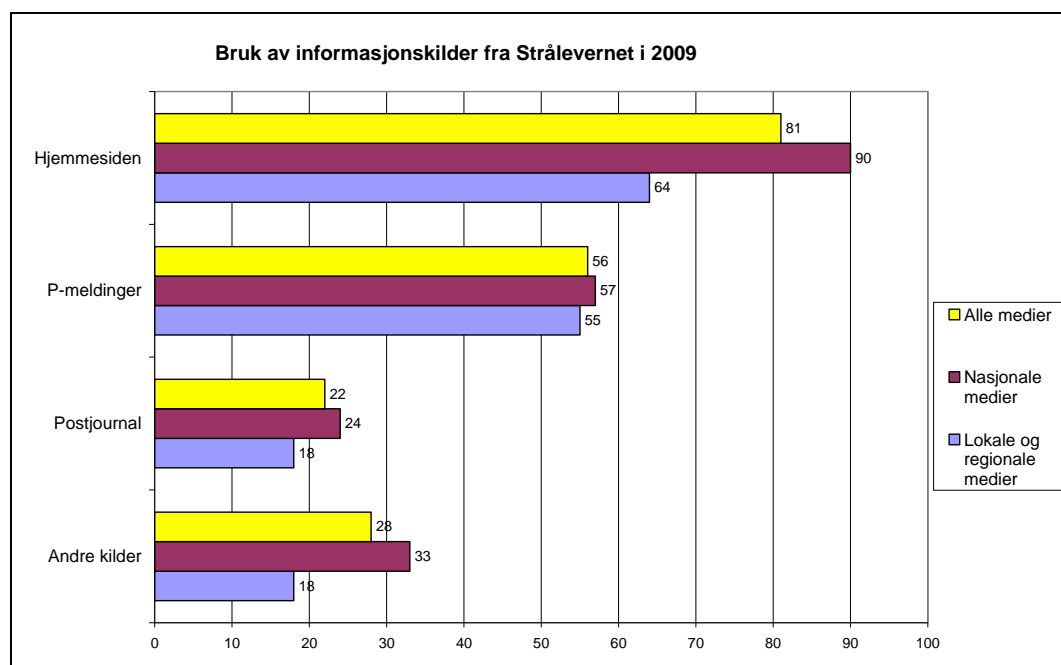


Figur 4.1. Andel som har brukt ulike informasjonskilder fra Strålevernet i sitt arbeid. 2006 og 2009. Alle medier. Prosent. n=32/33

I figuren nedenfor er svarene for 2009 fordelt etter mediens geografiske nedslagsfelt. Bruken av hjemmesiden ligger på 90 prosent for nasjonale medier og betydelig lavere for lokale og regionale medier (64 prosent). Det er samme mønster som i 2006. For bruk av pressemeldinger observeres liten forskjell mellom nasjonale og lokale/regionale medier. Det er et litt annet mønster enn i 2006, da bruk av pressemeldinger var betydelig mer vanlig blant lokale og regionale medier enn blant nasjonale.

Når det gjelder bruk av postjournalen, er det små forskjeller i tallene og ingen klare utslag i forhold til 2006. Intervjuene tyder på at postjournalen særlig brukes av journalister som skriver om sensitive saker, som oftest av internasjonal karakter, men også lokale saker hvor det ofte kan være flere myndighetsorganer involvert. Noen forteller at postjournalen først og fremst var interessant ”i gamle dager” og at de nå har sluttet å betrakte denne som en viktig kilde til informasjon. I ett tilfelle ble det tatt opp at det er ”tungvint og litt klønete” å få innsyn i Strålevernets postjournal, vesentlig som følge av for lang responstid. Det ble sagt at det ofte tar 2-3 dager å få ut informasjon. Vedkommende mente at det burde være mulig å fremskaffe utskrift innenfor samme virkedag.

Når det gjelder bruk av andre kilder, er det grunn til å merke seg at en tredjedel av journalistene i nasjonale medier gjør bruk av StrålevernInfo, strålevernrapporter og annen dokumentasjon fra Strålevernet. Flere informanter opplyste at de jevnlig følger med på for eksempel måleresultater eller rapporter som utgis under ulike temaområder. Ansatte innenfor presse og media er med andre ord en viktig brukergruppe for den faglige produksjonen i Strålevernet.



Figur 4.2. Andel som har brukt ulike informasjonskilder fra Strålevernet i sitt arbeid i 2009. Prosent. n=32

## 4.2 Kanalvalg for informasjonspredning

Alle informanter fikk følgende to spørsmål:

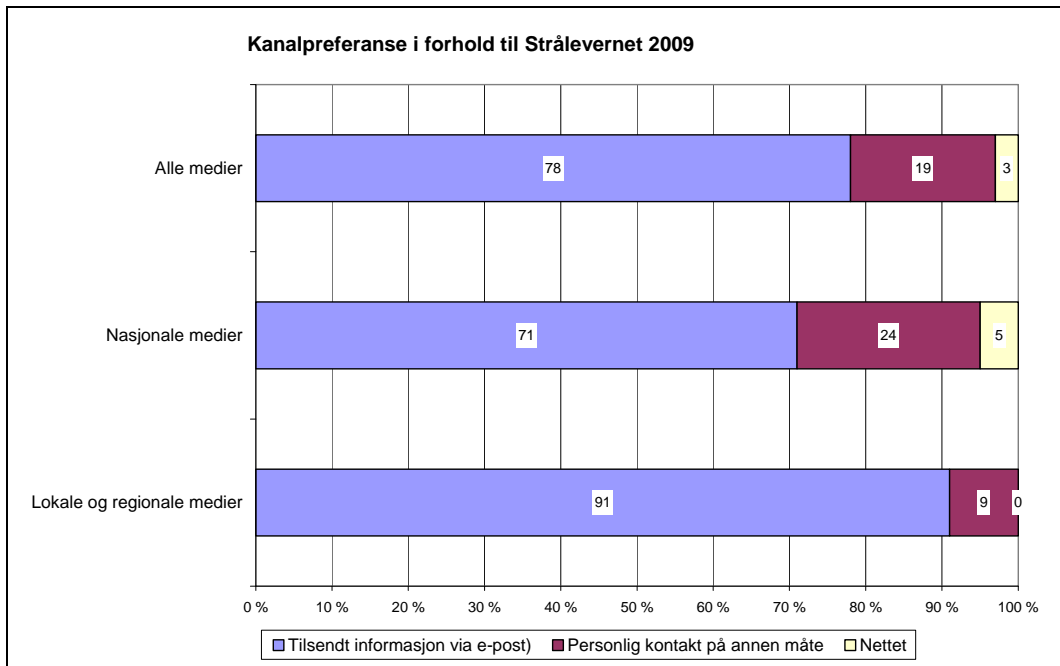
1. *Strålevernet bruker i hovedsak e-post, fax og internett til å nå ut med løpende informasjon til presse og media? Er det en god måte å få informasjon på, eller bør de bruke andre kanaler?*
2. *Hvilken informasjonskanal vil være viktigst for deg i ditt arbeid? Bør Strålevernet sende ut informasjon via e-post, legge ut informasjon på hjemmesiden eller ta personlig kontakt på annen måte?*



Det andre spørsmålet ble stilt på en annen måte i 2009 enn i 2006. I 2009 er vi ute etter hvilken informasjonskanal journalistene har preferanse for og ikke hva som historisk sett har vært den viktigste informasjonskanalen i deres arbeid.

Svarene er ganske entydige på begge spørsmålene og kan sammenfattes i følgende punkter:

- Strålevernet bør fortsette med løpende utsendelse av pressestoff via e-post og utlegging på hjemmesiden.
- Samtlige mener fax er i dag en uegnet distribusjonsform
- Direkte adressert e-post vurderes av de fleste som den mest effektive distribusjonskanalen, gjerne kombinert med telefonisk oppfølging i tilfeller der Strålevernet ønsker at spesielle medier skal dekke viktige saker
- Samtidig distribusjon på hjemmesiden er viktig, inkl. opplysninger om kontaktpersoner for oppfølging
- Strålevernet bør ha et oppdatert e-postregister til aktuelle redaksjoner og faste medarbeidere som dekker strålevern saker. Det gjelder særlig i forhold til spesialiserte journalister som dekker miljø, helse, tekniske fag etc. I intervjuene var det flere som spurte om Strålevernet har en mailingliste og uttrykte ønske om å stå på denne.
- Overfor små redaksjoner kan det brukes uadressert mail til redaksjonens fellesadresse (fellesmail). De fleste journalister i nyhetsbyråer, TV, radio og riksaviser, ber om personlig adressert e-post. Det opplyses at store nasjonale redaksjoner kan ha en inngang på fellesmailen på opp mot 60 mail i timen.
- Det framheves som viktig at pressemeldinger og annet pressestoff som sendes ut gis en spennende tittel og har en journalistisk oppbygging. Det blir sagt at stoff fra Strålevernet drukner dersom journalistene må lete seg fram til hva som er saken eller dersom framstillingen preges av et byråkratisk språk.



Figur 4.3. Kanalpreferanse ved distribusjon av informasjon fra Strålevernet. Alle medier og fordeling etter geografisk nedslagsfelt. 2009. Prosent. n=32

# 5 Kvalitet på hjemmesiden

## 5.1 Inntrykk av teknisk tilrettelegging og innhold

I undersøkelsen ble det stilt to spørsmål om kvalitet på Strålevernets hjemmeside: Om det er lett å finne fram på siden (teknisk tilrettelegging) og om brukerne finner den informasjonen de forventer å finne (innhold/relevans). Spørsmålene ble stilt til alle som oppga at de har brukt hjemmesiden i sitt arbeid dvs. 26 informanter. Tilsvarende spørsmål ble stilt i 2006.

Av alle som svarte på de to spørsmålene var det 7 av de 26 som hadde noe å utsette på hjemmesiden dvs. enten teknisk tilrettelegging eller innhold på sidene. Det betyr at et flertall på 73 prosent sa seg fornøyd med Strålevernets hjemmeside, mens 27 prosent hadde noe å utsette. I forhold til 2006 kom det denne gangen mer tydelige tilbakemeldinger på forbedringsområder. De som var kritiske ga i flere tilfeller uttrykk for klare svakheter knyttet til bl.a. manglende nyhetsbrev og bildearkiv, svak stoffprioritering og manglende teknisk tilrettelegging for presse og media.

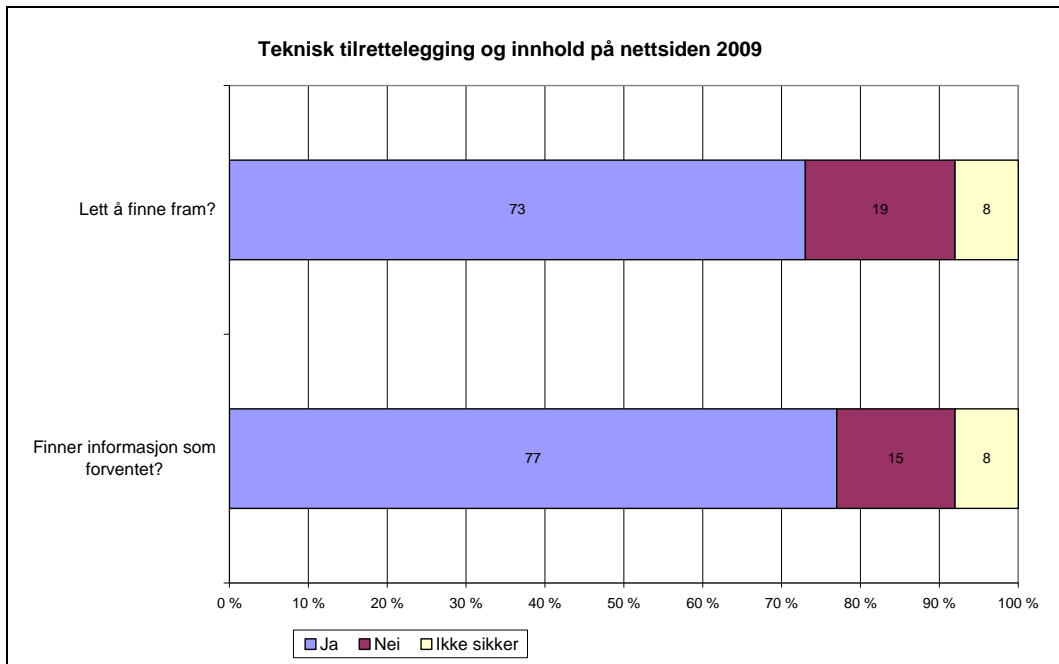
Blant de som i hovedsak ga positive tilbakemeldinger, finner vi dels informanter som ikke hadde noe å utsette og som var strålende fornøyd med hjemmesiden, dels informanter som ga uttrykk for enkelte ønsker. Noen typiske vurderinger av hjemmesiden fra denne gruppen var som følger:

- Siden inneholder mye og detaljert fagstoff som er veldig relevant for oss. Vi er ofte opptatt av substans og detaljer. Den hjemmesiden sjekker jeg hver dag (fagpresse)
- Hjemmesiden er oversiktlig og grei. Det er også lett å finne fram og så vidt jeg kan se har det som ligger ute også et språk som gjør det forståelig uten å være nerd (riksavis)
- Jeg synes siden er veldig god og passe nøytral i utformingen og presentasjonen av informasjonen. De er jo tross alt et direktorat og jeg mener de bør holde en litt nøktern profil på hjemmesiden. De bør ikke lesse på med effekter og linker som mange andre gjør (regionavis).
- Siden er veldig ren og fin, med nyheter først, god temainndeling og veldig mye stoff. Visuelt har den en lite spennende layout, men det er ikke så viktig for oss. (nyhetsbyrå)
- Den er godkjent og helt ok, men veldig minimalistisk og lite spennende layout. De burde brukt mye mer bilder. Vi trenger bilder av alt fra basestasjoner til måleutstyr (nettredaksjon).
- Helt grei hjemmeside, men de burde hatt nyhetsbrev og jeg savner ”dine spørsmål” (TV-redaksjon)
- Hjemmesiden er helt OK, men jeg savner kontaktpersoner under tema, da slipper jeg å gå runden om pressekontaktene (regionavis)

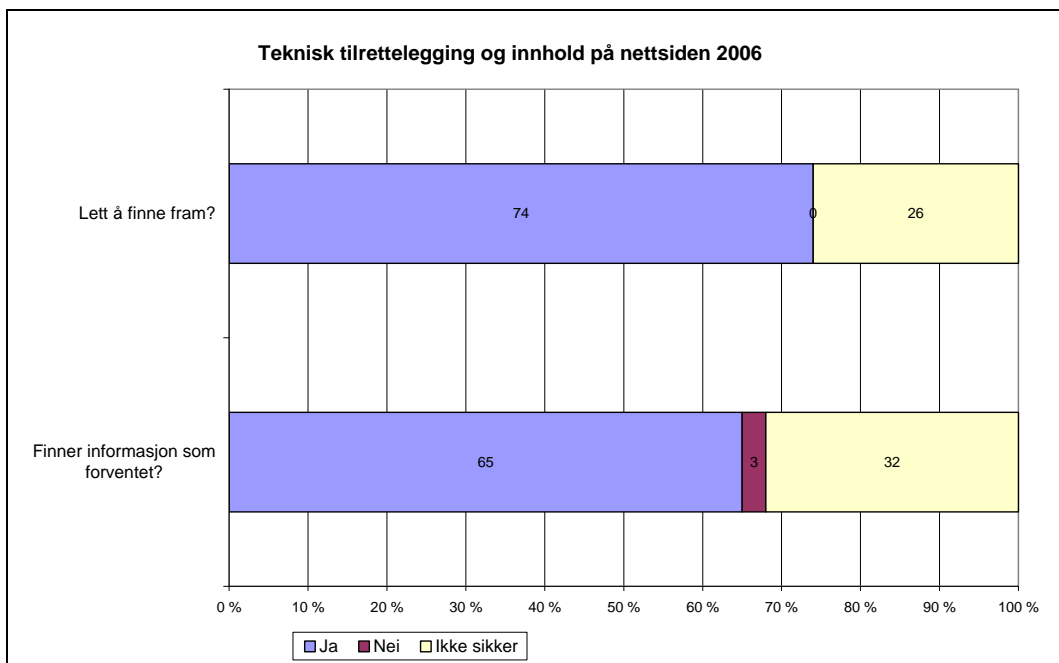
Blant de kritiske informantene inngår med ett unntak kun nasjonale medier, deriblant tre av fire TV-redaksjoner. Innvendingene mot siden går på både innhold og teknisk tilrettelegging:

- Den er oversiktlig og det er lett å finne fram, men savner en bedre prioritering av stoffet. Den inneholder mye komplisert stoff som er teknisk ubegripelig og lite relevant i forhold til det brede publikum. Jeg synes også innholdet er lite oppdatert og får inntrykk av at det skjer lite nytt på flere viktige felt. Ofte tar det mye tid å finne nyheter og jeg synes de bør være tidligere ute med informasjon om endringer i vurderinger, nye faglige innspill etc. Det er viktig at Strålevernet følger godt med og er oppdaterte i det de legger ut, selv om endringene de melder om ikke er de viktigste i verden. (TV-redaksjon).
- Siden inneholder lite relevant forbrukerstoff og designmessig er den veldig kjedelig. (TV-redaksjon).
- Jeg bruker siden lite fordi de legger ut for lite spennende og relevant stoff. Jeg mener de kunne vært litt mer offensive og jeg vet at de har mer spennende stoff å tilby som jeg får gjennom andre kanaler. (TV-redaksjon).
- Ikke bra rent teknisk, jeg skjønnte ikke hvem jeg skulle til og de burde hatt en kopling mellom tema og fagpersoner som kan gi informasjon. Det mange har i dag er ”institusjonen” eller ”temaområdet” i media, altså et sted hvor man legger linker til saker hvor Strålevernet er nevnt i forskjellige medier og/eller relevante saker fra utlandet. Det er ofte nyttig for folk flest, journalister og også for de ansatte som får en viss oversikt over saker som kan bli nevnt for dem eller tatt opp med dem. (Riksavis).
- Nyheter og tema er ok, men siden burde vært mer brukervennlig og hatt en bedre design, den burde være mer visuelt tiltalende, bruke og tilby mye mer bilder, ha ”spørsmål og svar” etc. De kan bli bedre på publikasjonsvennlig kommunikasjon, stoffet presenteres litt flatt og jeg savner litt bedre prioritering av tema etter aktualitet og bredde på de målgrupper de skal kommunisere med. Det er for eksempel nå viktigere å synliggjøre informasjon om mobil, trådløst og radon enn nukleærmedisin. Men samtidig må de passe seg for å bruke for mye effekter. (Regionavis).
- De bør stille med flere kontaktpersoner, sende ut nyhetsbrev og være mer offensive, særlig når det gjelder forbrukerstoff. (Radio).

Nedenfor følger den tallmessige oppsummeringen av svarene i 2009 og 2006. Fra 2006 ser vi at andelen fornøyde brukere av hjemmesiden ligger omtrent på samme nivå, andelen kritiske har gått opp, mens andelen usikre har gått ned. Utslagene er likevel ikke veldig store.



Figur 5.1. Vurdering av teknisk tilrettelegging og innhold på Strålevernets hjemmeside. Alle medier og fordeling etter geografisk nedslagsfelt. 2009. Prosent. n=26



Figur 5.2. Vurdering av teknisk tilrettelegging og innhold på Strålevernets hjemmeside i 2006. Alle medier. Prosent. n=31

## 5.2 Bedre eller dårligere enn andre hjemmesider

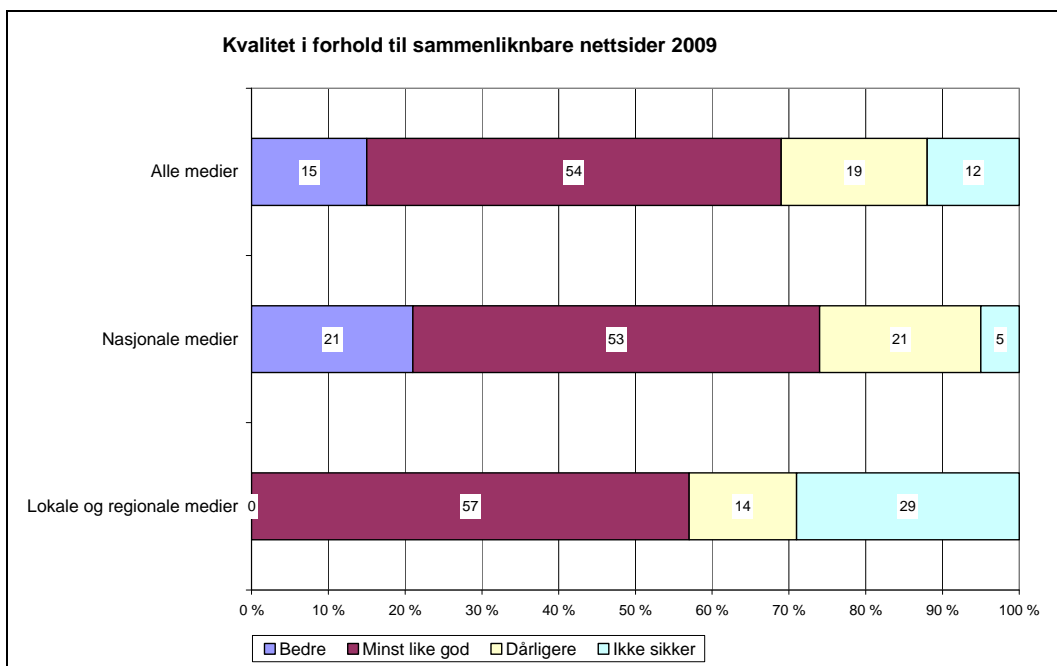
Det ble i tillegg spurt om kvaliteten på Strålevernets hjemmeside vurderes som bedre eller dårligere enn tilsvarende nettsider hos sammenliknbare myndigheter (relativ kvalitet). Av 26 brukere av siden tolkes 4 å mene at den er bedre (15 prosent), 14 at den er like god (54 prosent), 5 at den er dårligere (19 prosent), mens 3 var usikre (14 prosent). I forhold til 2006 er det samme andel som mener siden er dårligere, men samtidig er det færre som i dag mener den er bedre enn andre hjemmesider.

Blant de fire som mener hjemmesiden er bedre enn andre sider, finner vi en nettredaksjon, to fagpresseorganer og en riksavis. Fra nettredaksjonen blir det sagt at hjemmesiden er bedre fordi det er så mange dårlige hjemmesider og fordi Strålevernets hjemmeside tross alt inneholder mye stoff og en viss omtale av nyheter. Det blir sagt at det er bra at det er lagt ut bilder av pressekontaktene, men samtidig etterlyses et bildearkiv.

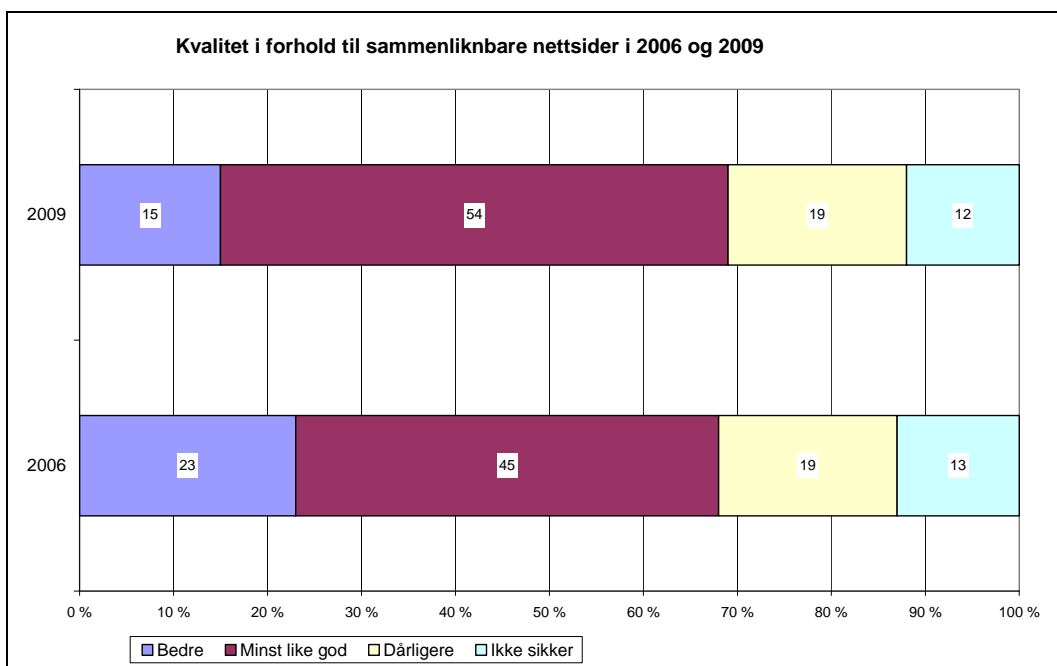
Fra fagpresseorganene blir det sagt at hjemmesiden er bedre fordi den er ”enkel og grei å finne fram på”, samtidig som den inneholder en stor stoffmengde som er detaljert med mye substans.

Fra riksavisen blir det sagt at siden gir et bedre totalinntrykk ved at den er ”ren og fin”, samtidig som den inneholder mye viktig bakgrunnsstoff.

Fra de som mener siden er dårligere enn andre hjemmesider, blir det pekt på ulike typer mangler og forbedringsområder som går på både teknisk tilrettelegging og innhold, jf omtale av kritiske innvendinger ovenfor. Når det gjelder teknisk tilrettelegging, blir det vektlagt at hjemmesiden er designmessig kjedelig og dårlig tilpasset journalister mht. til sortering, bildebruk, linker etc. Det blir også vektlagt at innholdet preges av svak stoffprioritering og lite relevant nyhetsstoff, særlig når det gjelder strålevernssaker som opptar folk flest. Flere uttrykker en forventning om at Strålevernet burde ha flere interessante nyheter å by på og at de bør være mer offensive i den daglige tilrettelegging for presse og media.



Figur 5.3. Vurdering av kvalitet på Strålevernets hjemmeside i forhold til tilsvarende sider hos sammenliknbare myndigheter. Alle medier og fordeling etter geografisk nedslagsfelt. 2009. Prosent. n=26



Figur 5.4 Kvalitet i forhold til andre hjemmesider i 2006 og 2009. Alle medier. Prosent. n=26/31

# 6 Vurdering av informasjonspraksis

## 6.1 Problemstillinger

En viktig del av undersøkelsen handlet om å få tilbakemelding på Strålevernets informasjonspraksis. Med informasjonspraksis menes serviceinnstilling i møte med journalister, evne til å gi forståelig og pålitelig informasjon, praktisering av åpenhet og likebehandling av presse og media. Svarene på disse spørsmålene presenteres i det følgende.

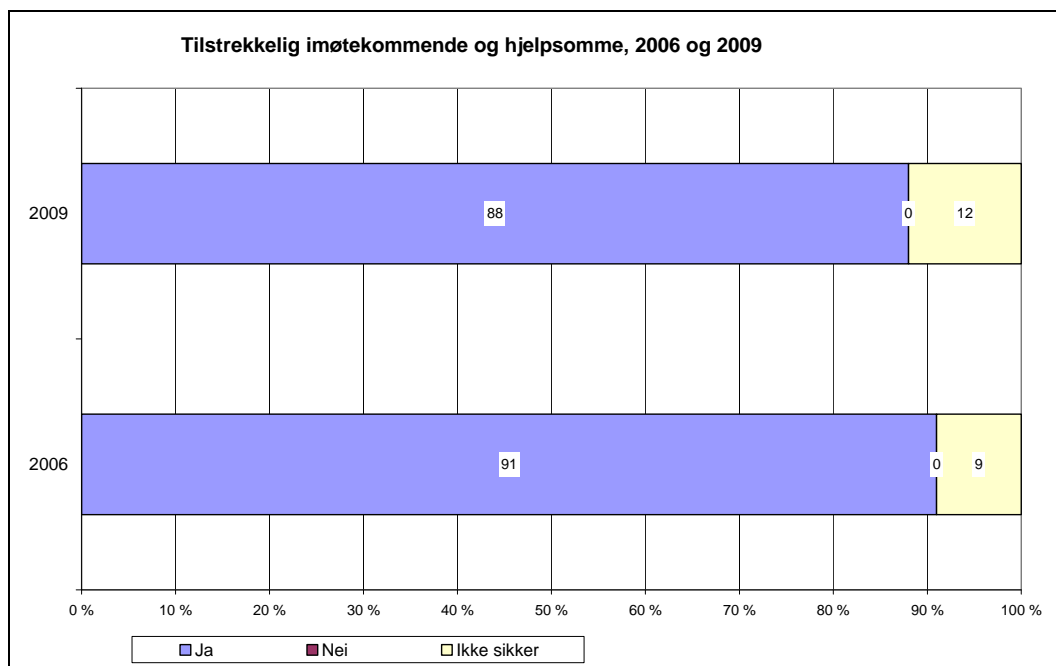
## 6.2 Serviceinnstilling

Spørsmålet om de ansattes adferd i møte med journalister lød: *Hva med serviceinnstilling, er de tilstrekkelig imøtekommende og hjelpsomme?* Samme spørsmål ble stilt i 2006.

Strålevernet får nesten utelukkende gode tilbakemeldinger på sin serviceinnstilling i møte med presse og media. Som i 2006 svarer fortsatt 9 av 10 at Strålevernet har vært imøtekommende og hjelpsomme og i utvalget finner vi ingen som har hatt negative opplevelser utover at det kan ha hendt at det har oppstått misforståelser, at tiden rant ut før man fikk oppfølging etc.

I samtalene beskrives flere eksempler på meget god serviceinnstilling, som langt overgår det journalister vanligvis opplever fra offentlige myndighetsorganer. Flere henviser til en spesielt god tilgjengelighet og en aktiv oppfølging, for ikke å si regelrett opplæring av journalister som har hatt behov for faglig trygghet i sin journalistiske gjerning. Det blir sagt at pressekontaktene ”alltid er tilgjengelig” og framholdt som svært viktig at Strålevernet stiller opp med fagpersonell som ”ofte er de mest interessante og viktige når vi skal lage gode saker”. I samtalene er det flere journalister som fremhever at god service har mye med bredde å gjøre, at Strålevernet byr på seg selv, samtidig som de som stiller opp overfor presse og media med kompetente og informasjonsvillige fagpersoner. Det ble bl.a. sagt at Strålevernet på dette punkt etter hvert har fått flere kjente profiler ”som vi vet om” og som blir brukt fordi de er ”kompetente samtidig som de kan te seg i det offentlige rom”. Fra en informant ble det sagt at god serviceinnstilling har mye med velvilje til ikke bare å svare for seg og sin institusjon, men også veilede om hvordan man kan komme videre i saken via andre kilder og institusjoner. ”Min erfaring er at Strålevernet er gode til å grave og kople i allverdens retninger”.





Figur 6.1 Vurdering av serviceinnstilling i Strålevernet. 2006 og 2009. Alle medier. Prosent. n=32/33

### 6.3 Forståelighet

Spørsmålet lød: *Mener du informasjonen fra Strålevernet er lett å forstå, eller kan den være vanskelig å tolke?* Samme spørsmål ble stilt i 2006.

Nær 80 prosent av informantene svarer at de ikke har hatt problemer med å tolke informasjonen fra Strålevernet. I 2006 var det i overkant av 60 prosent som svarte det samme. Det kan tyde på at Strålevernet har blitt flinkere til å informere om tekniske begreper og forklare faglige sammenhenger overfor presse og media. Bakgrunnstallene tyder på bedre tilbakemeldinger fra særlig nasjonale medier og at det særlig er lokale og regionale medier som rapporterer om problemer med et lite forståelig budskap.

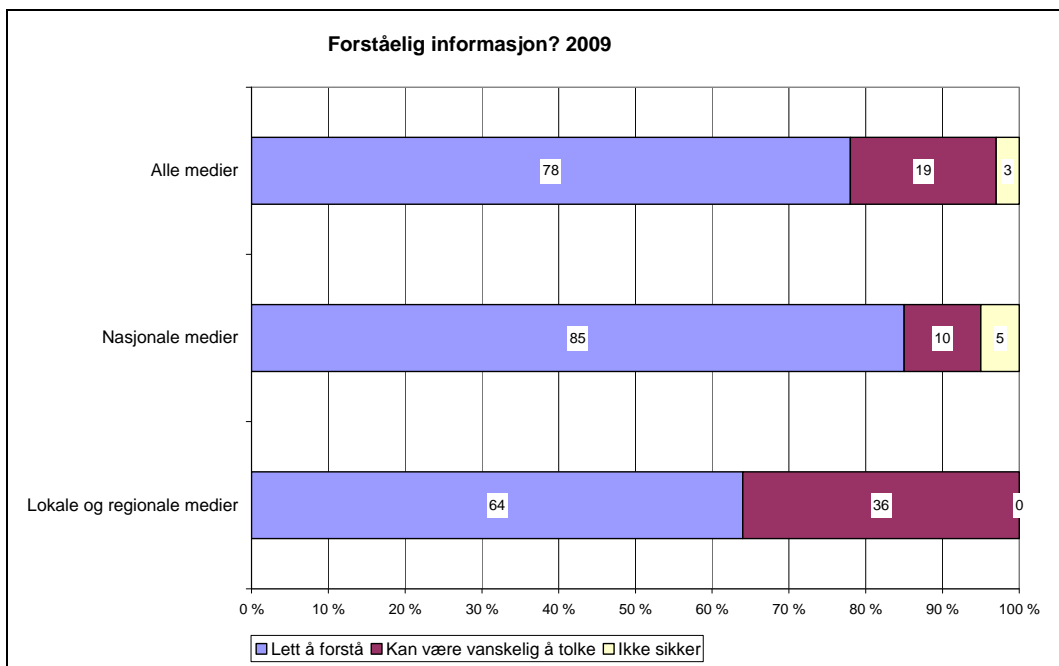
Tilbakemeldingene om lite forståelig informasjon kommer fra to nasjonale nettredaksjoner, to regionaviser og to lokalaviser.

Fra nettavisene fremkommer kritikk mot bruk av et unødvendig komplisert faglig og byråkratisk preget språk. Det blir også sagt at Strålevernet må tørre å forenkle og spissformulere mer for å nå ut med sitt budskap og det ble hevdet at det ikke trenger å være noen motsetning mellom faglighet og folkelighet. Det blir sagt at man ikke bør gå ut fra at folk er dumme og ikke forstår forenklinger. "Hvis man skal skrive en artikkel bør de starte med en spissformulert tittel og en ingress som gir hovedinnholdet, deretter kan de brette ut det faglige". Det blir sagt at Strålevernet må kompromisere i sin samfunnskommunikasjon og det blir vist at flere departementer har begynt å tenke mer på budskapsutforming og "på vanlige folk" når de legger fram stortingsdokumenter.

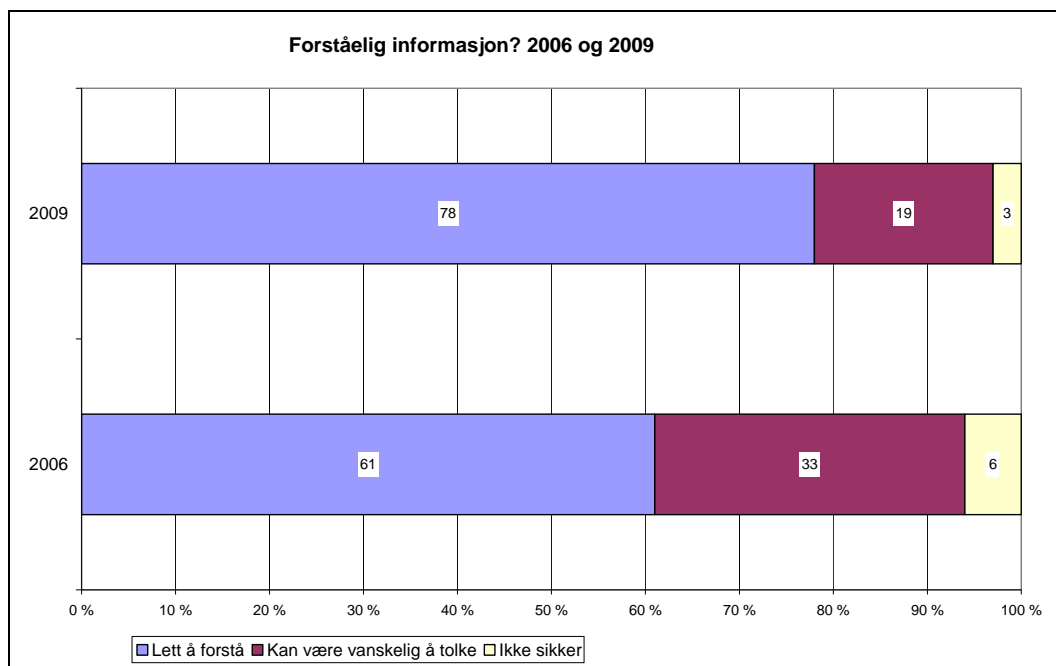
Flere av region- og lokalvisene er inne på mye av det samme dvs. dels at for mye av informasjonen fra Strålevernet er preget av et vanskelig språk og dels at "de kan bli flinkere til å formulere poengene i de ulike sakene". Fra en av lokalvisene

ble det fortalt om en lokal sak som ble innvevd i en nasjonal behandling hvor en del av Strålevernets språkbruk og dokumenter kunne være vanskelig å tolke. Fra avishold blir det samtidig poengtert at en ikke må undervurdere at strålevernsaker i sin natur kan være kompliserte og at det ikke alltid er Strålevernets skyld at sakene kan oppfattes som kompliserte. En av informantene uttrykte at ”jeg følger med på måleverdier og det er jo ikke alltid enkelt for lekfolk å skjønne seg på”.

I 2009 er det kun én informant som ber om bedre forklaringer av tekniske begreper og faguttrykk. Vedkommende kunne tenke seg en fyldig ordliste med referanse til at Statnett har laget et godt eksempel som Strålevernet evt. kan se nærmere på. I 2006 var det betydelig flere som etterlyste dette.



Figur 6.2 Svar på spørsmål om informasjonen fra Strålevernet er lett å forstå eller kan være vanskelig å tolke. Alle medier og fordeling etter geografisk nedslagsfelt. 2009. Prosent. n=32



Figur 6.3 Svar på spørsmål om forståelig informasjon i 2006 og 2009. Alle medier. Prosent. n=33/32

## 6.4 Pålitelighet

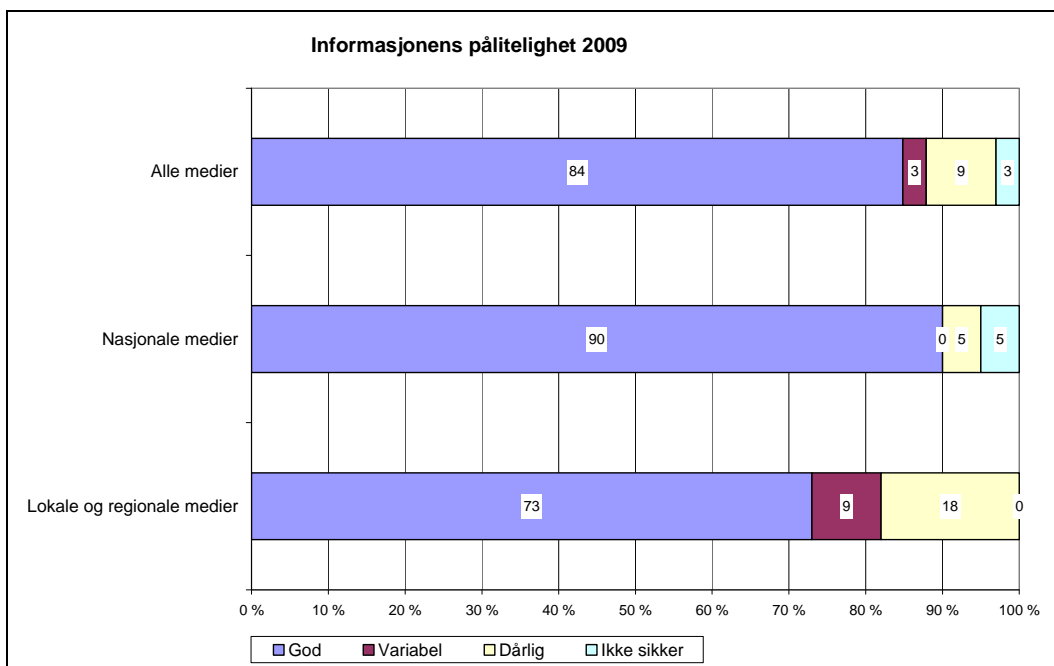
I undersøkelsen lød spørsmålet om pålitelighet slik: *Hvordan vurderer du informasjonens pålitelighet? Har den vært god, variabel eller dårlig?* Spørsmålet ble også stilt i 2006.

I 2006 mente 85 prosent at påliteligheten var god og vi finner nøyaktig samme høye andel som svarer det samme i 2009. I 2006 var det to riksaviser som mente at påliteligheten hadde vært variabel eller dårlig. I 2009 finner vi fire kritiske informanter fra hhv. en radiokanal, en regionavis og to lokalaviser.

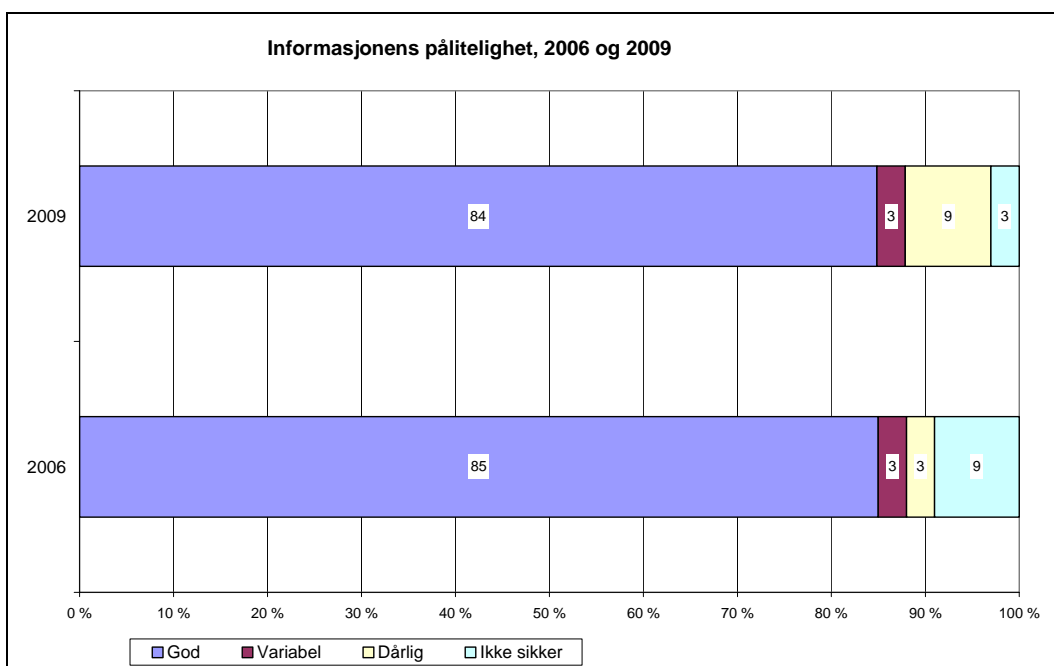
Fra journalisten i radiokanalen ble det sagt at "vår rolle er å være kritisk" og at "jeg har inntrykk av at de ikke informerer om mer enn det de absolutt må". Det ble sagt at det kan være greit at "de ikke informerer utover panikkterskelen" i det daglige, men at en slik holdning vil være problematisk hvis det på ny skulle skje en større ulykke som Tsjernobyl.

Fra regionavisen ble påliteligheten vurdert som variabel med referanse til diskusjon om grenseverdier for hverdagsstråling. Det ble sagt at Strålevernet har fremstått som uklar i sin holdning til "seriøs motinformasjon" og at de avdramatiserer og er for bombastiske i sine avvisninger". Vedkommende mente Strålevernet vil tjene på å praktisere "føre var prinsippet" og "de bør følge nøye med på anbefalinger fra andre lands myndigheter". Det ble også sagt at Strålevernet bør jobbe mer med fremskaffelse av faglig dokumentasjon og at "det foregår alt for lite forskning på strålefarer i hverdagen.

Også fra de to lokalavisene koples manglende pålitelighet til opplevelser av motstridende informasjon og en følelse av at Strålevernet undervurderer risiko ved hverdagsstråling knyttet til for eksempel radon, bruk av mobiltelefon, mobilmaster, kraftledninger etc.



Figur 6.4 Vurdering av informasjonens pålitelighet. Alle medier og fordeling etter geografisk nedslagsfelt. 2009. Prosent. n=32



Figur 6.5 Vurdering av informasjonens pålitelighet i 2006 og 2009. Alle medier. Prosent. n=32/33

## 6.5 Åpenhet

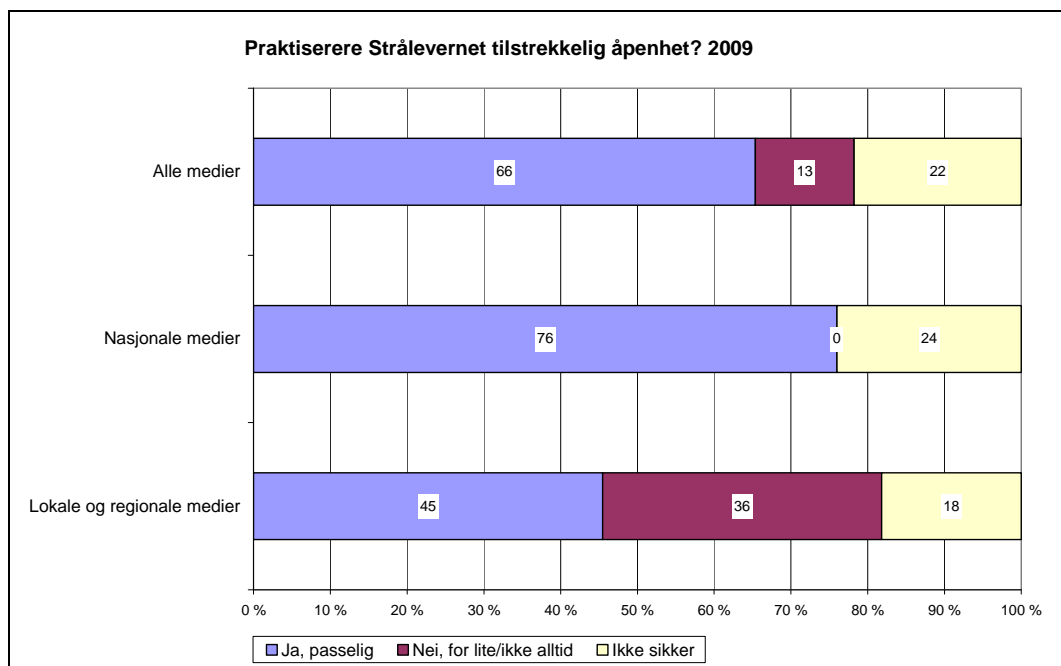
Spørsmålet om åpenhet lød: *Praktiserer Strålevernet tilstrekkelig åpenhet i forhold til presse og media?* Svarene tyder på en viss nedgang i oppfatningene om åpenhet fra 2006 til 2009. I 2006 svarte 85 prosent bekreftende, mot 66 prosent i 2009. Hovedårsaken til nedgangen koples dels til inntrykk av for lite åpenhet knyttet til potensielle nyheter som Strålevernet ikke bærer fram i nyhetsbildet,

dels manglende vilje til å gå inn i alternative faglige perspektiver på strålefarer i hverdagen.

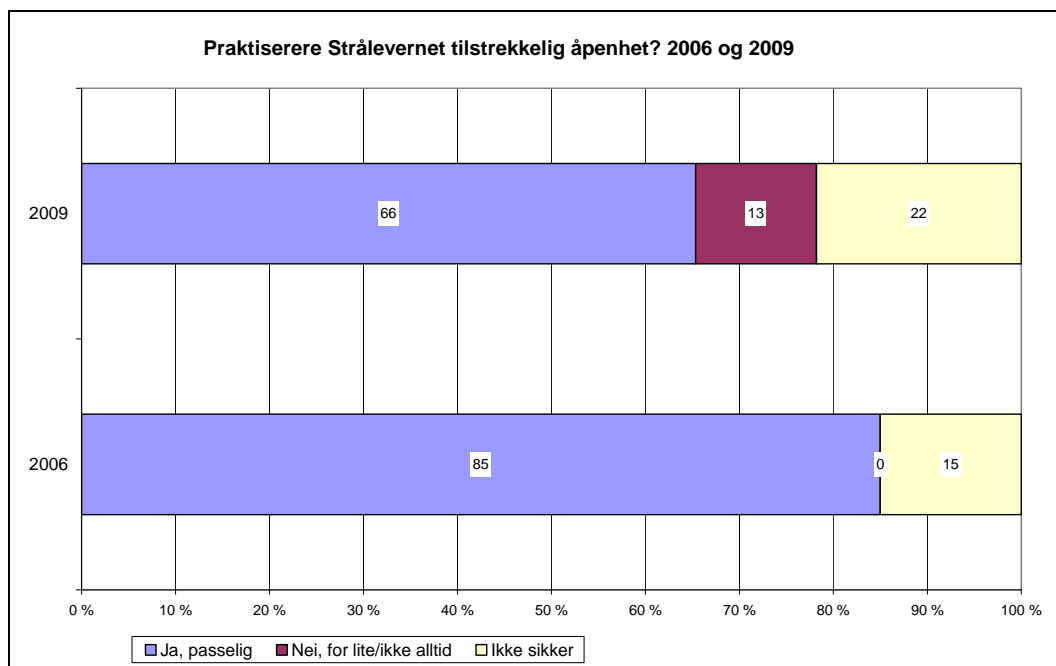
Direkte kritikk av åpenhet kommer utelukkende fra lokalaviser og mindre regionaviser (fire informanter). Tre informanter kopler manglende åpenhet til ”Strålevernet er avvisende til alternative forklaringer” og at ”de opptrer arrogante og tror de har monopol på sannheten, selv om alle vet at ingen har en fasit”. Den fjerde koplet manglende åpenhet mer til at Strålevernet er for forsiktige i sine faglige vurderinger og at institusjonen i for liten grad stiller krav til opprydning og endringer. ”Det er greit at de ikke skal skape frykt, men i vår sak var de altfor tilbakeholdne med å stille krav”.

Blant de usikre finner vi syv informanter som representerer de fleste typer medier. Som viktige årsaker til usikkerhet framheves følgende:

- Har inntrykk av at de har vært åpne i de saker jeg har hatt, men er usikker på hvordan de opptrer på mer sensitive saksfelt.
- Det er umulig å si, selv om det virker slik. Ingen vet hvor mye de unntar offentlighet.
- Jeg er usikker fordi de ikke har så mye å melde, men jeg stoler på Strålevernet
- De eksponerer seg lite og er for lite synlige til at det er mulig å vurdere
- Vi har ikke fått prøvd åpenheten i en skikkelig stor sak, men jeg har inntrykk av at de har lært siden Tsjernobyl



Figur 6.6 Vurdering av Strålevernets praktisering av åpenhet i forhold til presse og media. Alle medier og fordeling etter geografisk nedslagsfelt. 2009. Prosent. n=32



Figur 6.7 Vurdering av åpenhet i 2006 og 2009. Alle medier. Prosent. n=32/33

## 6.6 Informasjonstabber og kritikkverdig forskjellsbehandling

Følgende spørsmål ble stilt: *Har du noen gang opplevd informasjonstabber eller kritikkverdig forskjellsbehandling av media fra Strålevernets side?* I verken 2006 eller 2009 finner vi eksempler på journalister som har opplevd rene informasjonstabber. Det er positivt og understreker den gode opptreden som de aller fleste gir tilbakemeldinger om. På spørsmålet om kritikkverdig forskjellsbehandling av media finner vi også tilnærmet samme positive resultat i 2009 som i 2006.

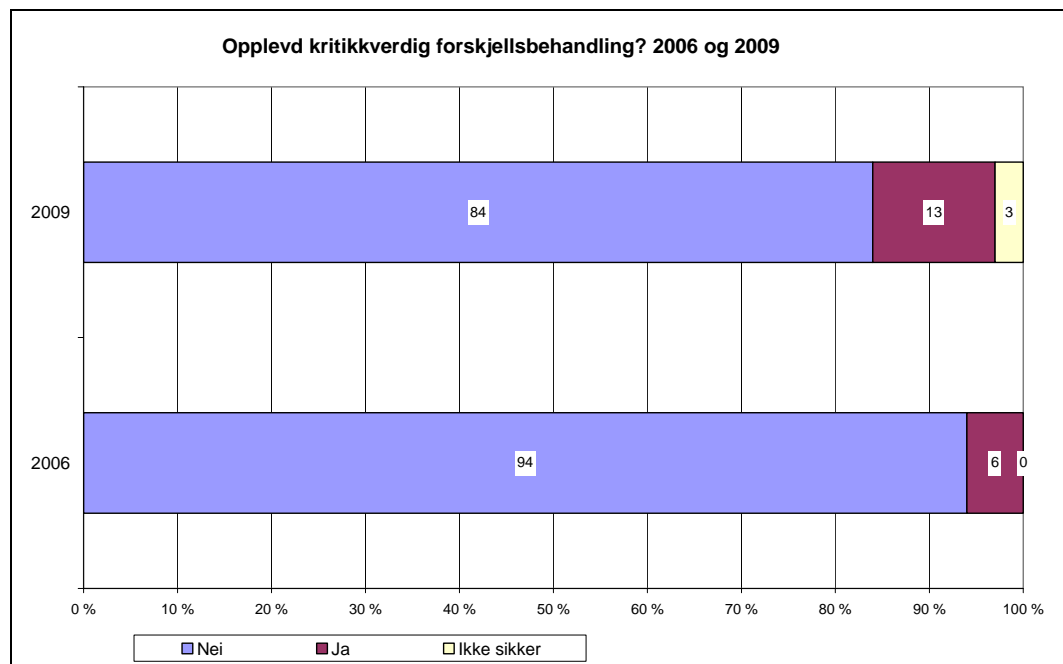
I 2009 bekrefter 3 informanter at de har opplevd forskjellsbehandling, hvorav et nyhetsbyrå, en regionavis og en lokalavis.

Fra nyhetsbyrået ble det fortalt om en hendelse der informanten hadde inntrykk av at Strålevernet hadde gitt saken til Aftenposten før det ble avholdt pressekonferanse. Det ble sagt at en slik opptreden med rette kan oppleves som lite rettferdig av andre medier ”som jobber og graver, men som likevel ikke kommer først”. Informanten mente likevel at dette er en del av spillet og at det ikke ligger noen sterk kritikk av Strålevernet i den aktuelle hendelsen. Vedkommende opplyste også at ”jeg selv har fått tilbud om eksklusive saker på samme måte”.

Informanten fra regionavisen refererte til samme type erfaringer og mente at Strålevernet burde ha som prinsipp at ”samme informasjon skal gis til alle”. Samtidig ble det sagt at det er helt legitimt at enkeltredaksjoner graver fram nyheter og på en slik bakgrunn får eksklusiv oppfølging fra Strålevernet. ”Strålevernet må forholde seg til at det er konkurranse om nyheter, men det er noe annet enn å forskjellsbehandle når sakene kommer fra Strålevernet selv”.

Informanten fra lokalavisen mente at forskjellebehandling til fordel for de større mediebedriftene er et generelt problem og en uting som gjør at de mindre redaksjonene som oftest står bakerst i køen. Det ble sagt at det kan gjelde til tross for at saken kan ha et lokalt nedslag med stor betydning for befolkningen i et lite geografisk område.

Selv om noen på denne måten tar til orde for større grad av likebehandling av media, virker det som om flertallet av de spurte "aksepterer spillet" og mener at Strålevernet står ganske fritt til å diskriminere mellom medier, også i saker som kommer fra Strålevernet selv. Det ble sagt at Strålevernet må kunne velge spredningskanal på en selektiv måte avhengig av sakens karakter og behov for å nå ut på en effektiv måte. "Man starter ikke lokalt, for å fortelle om noe som er nasjonalt".



Figur 6.8 Svar på spørsmål om informantene har opplevd kritikkverdig forskjellsbehandling av presse og media. Alle medier. 2006 og 2009. Prosent. n=32/33

# 7 Samlet vurdering og forslag til tiltak

## 7.1 Samlet vurdering av informasjonspraksis

For å få en samlet vurdering, ble det stilt et enkelt skalaspørsmål: *På en skala fra 1 til 3, hvor 1 er best og 3 er dårligste karakter, hvor fornøyd er du alt i alt med Strålevernets informasjonspraksis?* I 2006 ble det brukt en tilsvarende tre-delt skala, men den gang ble det operert med begreper i stedet for tall (svært fornøyd, nokså fornøyd, lite eller ikke fornøyd), noe som viste seg å være litt tungvint. Bruk av tallskala viste seg å fungere utmerket i 2009. Av pedagogiske grunner velger vi her å presentere resultatene med bruk av begreper, slik at 1 betyr svært fornøyd, 2 nokså fornøyd og 3 lite eller ikke fornøyd<sup>1</sup>.

I 2009 gir et knapt flertall Strålevernet høyeste karakter, ca en tredjedel havner midt på treet, mens kun én informant var lite eller ikke fornøyd med Strålevernets informasjonspraksis (tre var usikre). I 2009 registreres tendenser til noe svakere tall enn i 2006.

Tallene for 2009 indikerer at Strålevernet fortsatt har en stor overvekt av godt fornøyde journalister. Mange er til dels svært godt fornøyd med Strålevernets informasjonspraksis. I samtalene framheves en rekke positive sider, som god tilgjengelighet til fagpersonell, en meget god serviceinnstilling, pålitelige faglige vurderinger og en tillitsvekkende praksis mht. åpenhet. Mange av disse fremhever at Strålevernet bør holde fram med sin gode praksis, samtidig som flere peker på behov for rolleutvikling og forbedring av ulike typer verktøy som er viktig for presse og media. Blant de godt fornøyde brukerne finner vi en overvekt av informanter fra nasjonale medier, jf. figuren nedenfor. Det kan nevnes at samtlige informanter fra fagpresseorganer ga Strålevernet toppkarakter i den samlede vurderingen.

Informantene i mellomgruppen, som hadde et relativt godt inntrykk, var tydeligere på at Strålevernet har en del viktige forbedringsområder, særlig knyttet til bedre tilrettelegging av informasjon til presse og media, bl.a. via hjemmesiden. Mange av informantene i mellomgruppen etterlyste også større proaktivitet med sikte på bedre markedsføring og spissing av saker overfor pressen.

I utvalget finner vi kun én klart misfornøyd informant. Vedkommende kom fra en lokalavis og hadde dekket flere saker om bl.a. kraftledninger og andre typer strålefarer i hverdagen. Vedkommende var særlig misfornøyd med Strålevernets åpenhet og pålitelighet i forhold til konkurrerende analyser og anbefalinger.

Blant de tre usikre, finner vi ytterligere to informanter som ga uttrykk for samme type negative holdninger til Strålevernets åpenhet og pålitelighet i kontroversielle strålevernssaker som berører det brede publikum. Begge mente de hadde hatt for

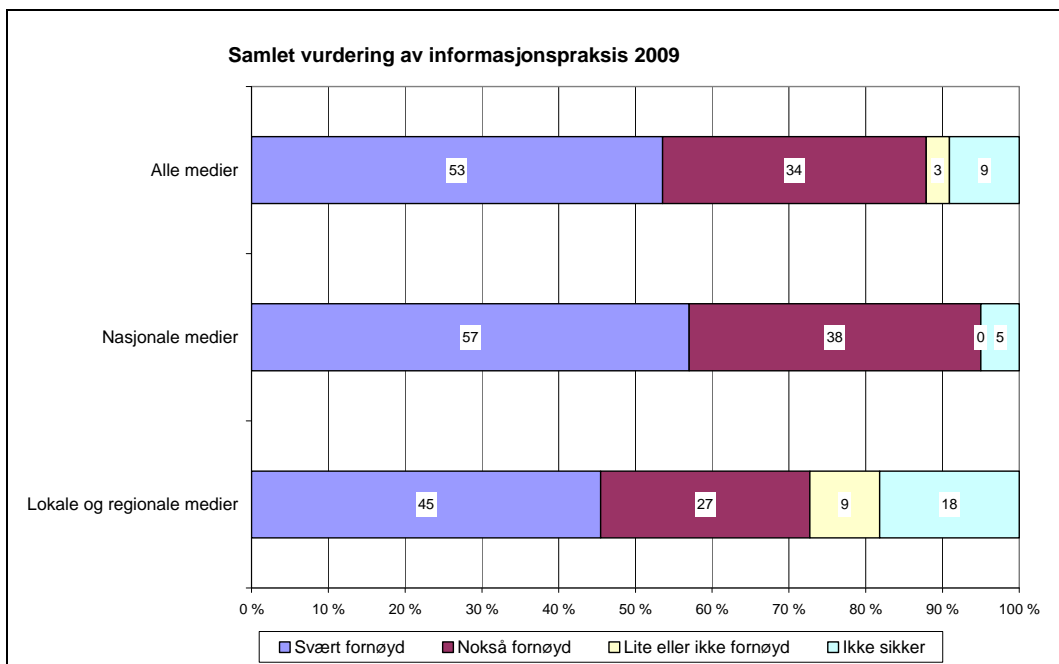
---

<sup>1</sup> Rent måleteknisk kan bruk av ulike typer skalaer påvirke resultatene. Den tekniske forenklingen forsvares med at formålet her er å arbeide med grove kvantitative indikatorer basert på strukturerte dybdeintervjuer.

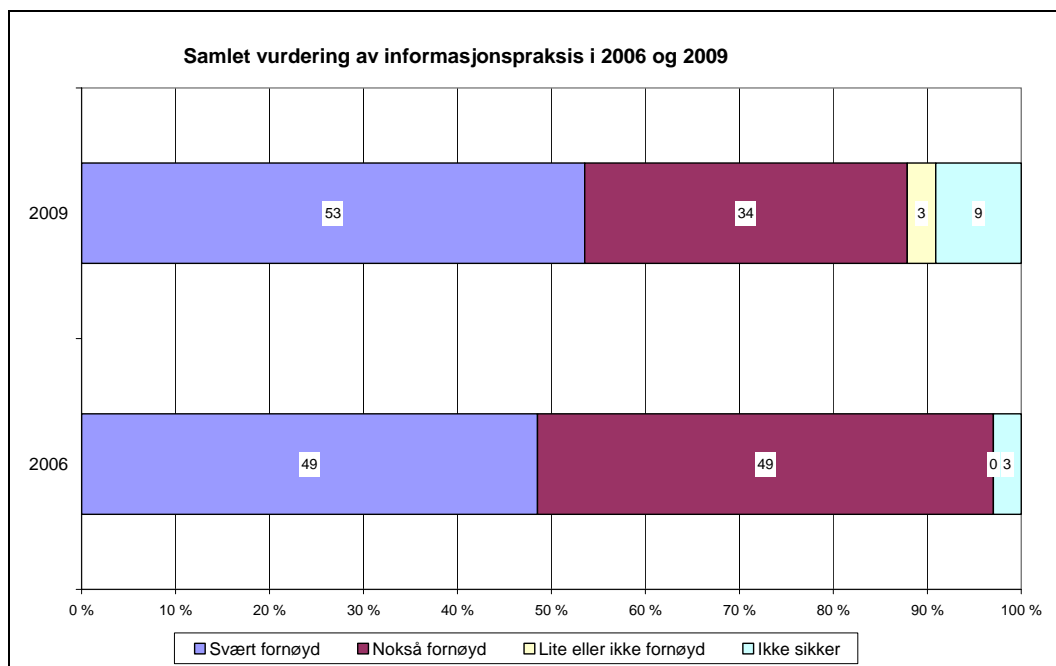


lite kontakt med Strålevernet til å gi en samlet vurdering, men begge informantene må tolkes som ganske misfornøyde. Det er interessant at alle de nevnte skeptikerne kommer fra lokalaviser som har dekket aktuelle strålevern saker i lokalsamfunnet.

Et samlet blikk på tilbakemeldingene tyder på at det er Strålevernets håndtering av strålefarer i hverdagen som har størst innvirkning på institusjonens omdømme i forhold til presse og media. Det er så vidt vi kan se nesten utelukkende denne type saker som gjør at noen journalister har et negativt inntrykk av dagens informasjonspraksis. Også tilbakemeldinger fra andre journalister tyder på at det Strålevernets håndtering av saker med ”små doser og uklare faglige sammenhenger” som særlig grad avgjør om Strålevernet oppfattes som en åpen og pålitelig faginstans.



Figur 7.1 Samlet vurdering av Strålevernets informasjonspraksis. Alle medier og fordeling etter geografisk nedslagsfelt. 2009. Prosent. n=32



Figur 7.2 Samlet vurdering av Strålevernets informasjonspraksis. Alle medier. 2006 og 2009. Prosent. n=32/33

## 7.2 Forslag til tiltak

Et avsluttende spørsmål lød: *Hva er det viktigste Strålevernet kan gjøre for å forbedre informasjonsfunksjonen?* Spørsmålet ble stilt åpent til alle informantene.

Spørsmålet ble besvart av alle unntatt to informanter. Disse kom fra hhv. en TV-kanal og en lokalavis som ikke ville gi direkte råd ut over andre svar som ble avgitt i undersøkelsen. Ytterligere to informanter fra hhv. et fagpresseorgan og en lokalavis, var strålende fornøyd med dagens informasjonspraksis og mente det viktigste vil være at Strålevernet fortsetter sin gode praksis.

Fra de 28 øvrige informantene fremkom en rekke forslag til konkrete forbedringer. En systematisk gjennomgang av svarene viser at rundt 75 prosent var opptatt av at Strålevernet kan bli mer proaktive og synlige i sin informasjonsaktivitet. Økt proaktivitet i forhold til presse og media framstår som det klart viktigste forslaget til endring i dagens praksis. Oppfatningen stemmer godt overens med svarene på et direkte spørsmål om Strålevernet utviser tilstrekkelig proaktivitet som ble stilt i 2006. Den gang svarte 80 prosent avkrefteende og ønsket seg dermed en mer offensiv og mer aktiv tilretteleggende informasjonsfunksjon.

I svarene fra 2009 fremkommer en rekke forslag som kan bidra til økt proaktivitet, som for eksempel:

- Opprettelse av pressenettverk, fast mailingliste og utsendelse av nyhetsbrev. Flere pekte på at det er viktig at hele landet kommer med, inkl. lokalpressen
- Mer aktiv pleie av faste kontaktpersoner i store og andre viktige redaksjoner, herunder tipse mer om aktuelle saker

- Utforme flere pressemeldinger og mer ferdige nyhetssaker med hovedpoenger og sitater etc. fra Strålevernet
- Mer aktiv markedsføring av FoU-rapporter og annet relevant bakgrunnsmateriale
- Mer aktiv deltakelse i samfunnsdebatten ved at fagpersonell skriver fagartikler og deltar i løpende debatter. Framhevet som særlig viktig i forhold til hverdagsstråling og saker som berører det brede lag av folket.
- Øke pressens tilgjengelighet til fagpersonell gjennom etablering av temabaserte kontaktpersoner
- Strålevernet bør løpende jobbe med informasjonsberedskap i forhold til en ny alvorlig atomulykke med begrunnelse at ”det er først da åpenhet og pålitelighet blir satt på prøve i forhold til presse og media”.

Det nest viktigste forslaget til forbedring i 2009 går på forbedring av hjemmesiden. Rundt en fjerdedel foreslår at hjemmesiden i større grad bør tilrettelegges for presse og media, herunder fremkom flere konkrete forslag:

- Mer spennende teknisk lay-out
- Bedre stoffprioritering etter aktualitet og bredde på aktuelle saker og målgrupper
- Etablering av bildearkiv
- Gjengivelse av pågående debatter gjennom etablering av ”Strålevernet i media”
- Mer aktiv bruk av linker til andre relevante tema, institusjoner, dokumentasjon
- Oppgi kontaktpersoner på alle viktige temaområder

For øvrig fremkom også andre forslag til forbedringer som også omfatter tiltak utover informasjonsfunksjonen:

- Strålevernet bør initiere mer forskning (hverdagsstråling) og i større grad formidle FoU-resultater
- Strålevernet bør bli mer aktive når det gjelder ”føre-var-tiltak”, herunder hvordan innbyggerne kan unngå strålefarer i hverdagen og hvordan kommuner og andre myndigheter kan redusere risiko for helseskade
- Strålevernet bør håndheve sin myndighet på en strengere måte i forhold til de som har begått feil og ikke retter seg etter lov og faglige anbefalinger
- Strålevernet bør utvise større ydmykhet og åpenhet i sine vurderinger av risiko

## Vedlegg: Intervjuguide 2009

### Rekruttering og bakgrunnsvariabler

Mediebedrift: \_\_\_\_\_ Telefon \_\_\_\_\_

Kontaktperson: \_\_\_\_\_

Oppringt: \_\_\_\_\_

Avtale: \_\_\_\_\_

Dato for intervju: \_\_\_\_\_ Frafallsårsak: \_\_\_\_\_

### Introduksjon og bakgrunnsopplysninger

Introduksjon: Jeg gjennomfører en brukerundersøkelse blant aviser og andre medier om Statens stråleverns tjenester overfor presse og media. Hensikten er at strålevernet skal få tilbakemelding på dagens praksis som grunnlag for å utvikle en bedre informasjonsfunksjon. Alle informanter er anonyme. Resultater blir publisert av oppdragsgiver.

#### 01. Mediesegment

- 1: Tv
- 2: Radio
- 3: Riksdekkende avis
- 4: Nettetredaksjon
- 5: Nyhetsbyrå
- 6: Regionavis
- 7: Fagpresse/medlemsblad

#### 02. Nedslagsfelt

- 1: Nasjonale medier
- 2: Regionale medier

03. Bekreftelse på stilling/stillingstittel \_\_\_\_\_

04. Hva er ditt hovedarbeidsfelt? Jobber du stort sett bare med miljøstoff, eller dekker du også andre områder? \_\_\_\_\_

05. Hva slags type strålevernsaker har dere skrevet om i det siste? Kan du nevne eksempler på temaer? **NOTER TEMA FLERE SVAR MULIG**

06. Har dere hatt egendekning, eller kun gjengitt P-meldinger eller stoff fra nyhetsbyråer?

- 1: Egendekning
- 2: Kun P-meldinger eller stoff fra nyhetsbyråer
- 3: Begge deler
- 4: Ingen dekning AVSLUTT INTERVJU
- 5: Ikke sikker AVSLUTT INTERVJU

### **Kontaktmønster**

- 1. Har du vært i kontakt med ...
  - 1: Noen av pressekontaktene
  - 2: Fagpersonell i strålevernet
  - 3: Ingen av delene
  - 4: Ikke sikker

### **Tilgjengelighet**

#### **HVIS KONTAKT**

- 2. Hvordan vurderer du tilgjengeligheten til Strålevernet?  
Skala: God, Middels, Dårlig, Ikke sikker
  - 1: Pressekontaktene?
  - 2: Fagpersonell?

#### **ALLE**

- 3. Har det hendt at du ikke har klart å komme i kontakt med noen i Strålevernet for å få oppfølging? I så fall, med hvem?
  - 1: Ja, HVEM, NÅR, HVA
  - 2: Nei
  - 3: Ikke sikker

### **Bruk av informasjonskilder**

- 4. Har du brukt ....
  - 1: Pressemeldinger fra Strålevernet i ditt arbeid?
  - 2: Postjournalen?
  - 3: Hjemmesiden?
  - 4: Finnes det andre viktige kilder fra Strålevernet?

### **Kanalvalg**

5. Strålevernet bruker i hovedsak e-post, fax og internett til å nå ut med løpende informasjon til presse og media? Er det en god måte å få informasjon på, eller bør de bruke andre kanaler?
- 1: God måte
  - 2: Andre kanaler/måter, HVA
  - 3: Ikke sikker
6. Hvilken informasjonskanal vil være viktigst for deg i ditt arbeid? Bør Strålevernet sende ut informasjon via e-post, legge ut informasjon på hjemmesiden eller ta personlig kontakt på annen måte?
- 1: Sende ut informasjon via e-post
  - 2: Legge ut informasjon på nettet
  - 3: Ta personlig kontakt på annen måte
  - 4: Annen kanal

### **Kvalitet på hjemmeside**

7. Hva synes du om kvaliteten på hjemmesiden?  
HJEMMESIDE LAGT OM PRIMO APRIL 06  
Ja, Nei, Ikke sikker
- a) Er det lett å finne fram? (TEKNISK TILRETTELEGGING)
  - b) Finner du den informasjonen du forventer å finne? (INNHOLD)
  - c) Er kvaliteten bedre eller dårligere enn tilsvarende sider hos andre sammenliknbare myndigheter? (KVALITET I FORHOLD TIL ANDRE)  
Bedre, like god, dårligere, ikke sikker

### **Serviceinnstilling**

8. Hva med serviceinnstilling, er de tilstrekkelig imøtekommende og hjelpsomme?
- 1: Ja
  - 2: Nei HVORFOR
  - 3: Ikke sikker

### **Informasjonens innhold**

9. Mener du informasjonen fra Strålevernet er lett å forstå, eller kan den være vanskelig å tolke?

- 1: Lett å forstå
- 2: Vanskelig å tolke HVA
- 3: Ikke sikker

### **Informasjonspraksis**

10. Hvordan vurderer du informasjonens pålitelighet? Har den vært...

- 1: God HVORFOR, HVA
- 2: Variabel HVORFOR, HVA
- 3: Dårlig HVORFOR/HVA
- 4: Ikke sikker

11. Praktiserer Strålevernet tilstrekkelig åpenhet i forhold til presse og media?

- 1: Ja, passelig
- 2: Nei, for lite, ikke alltid HVEM, I HVILKEN SAMMENHENG
- 3: Ikke sikker

12. Har du noen gang opplevd informasjonstabber eller kritikkverdig forskjellsbehandling av media fra Strålevernets side?

- 1: Ja, informasjonstabbe
- 2: Ja, kritikkverdig forskjellsbehandling av media
- 3: Ja, begge deler
- 4: Nei, ingen av delene
- 5: Ikke sikker

### **Samlet vurdering og tiltak**

13. På en skala fra 1 til 3, hvor 1 er beste og 3 dårligste karakter: Hvor fornøyd er du alt i alt med Strålevernets informasjonspraksis?

14. Til slutt: Hva er det viktigste Strålevernet kan gjøre for å forbedre informasjonsfunksjonen?

Det var det jeg hadde, tusen takk for opplysningene!